

Complex Mariënhaven te Warmond

Tuinhistorisch onderzoek en waardestelling

1 november 2017

STICHTING IN ARCADIË

't Zand 44, 3811 GC Amersfoort
t. 033 4480035 e. info@stichtinginarcadie.nl
www.stichtinginarcadie.nl

Projectteam

Drs R. (Ronald) H.M. van Immerseel, historicus
Ir P. (Peter) Verhoeff, landschapsarchitect BNT
N. (Nina) Wijsbek, MA historicus
M. (Maartje) Bos, BASc, beheerspecialist groen erfgoed

Opdrachtgever:

Gemeente Teylingen

Contactpersoon: R. Rietveld (team planvorming, ruimte en ontwikkeling)
T. 140252, E. r.rietveld@hltsamen.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

INHOUD

1. Inleiding	5
2. Historisch onderzoek	7
2.1 Deelgebied Seminarie en omgeving	9
2.1.1 Voorgeschiedenis: Dirks Steenhuis en de kloosters	9
2.1.2 De 17 ^e eeuw: het studiegebied op de oudste kaarten	9
2.1.3 De situatie in de 18 ^e eeuw	11
2.1.4 Eerste helft 18 ^e eeuw: kostschool wordt seminarie	13
2.1.5 Uitbreidingen in de tweede helft van de 19 ^e eeuw	19
2.1.6 De eerste helft 20 ^e eeuw: verdere uitbreidingen en aanleg van sportvoorzieningen	23
2.1.7 De Tweede Wereldoorlog en bunkers	31
2.1.8 De tweede helft 20 ^e eeuw: een verbouwing tot verzorgingscomplex	33
2.2 Deelgebied R.K. Kerk St. Matthias: pastorie, parkbos en begraafplaats	41
2.2.1 Oudste geschiedenis tot 1797	41
2.2.2 Aankoop in 1797	41
2.2.3 De aanleg van de begraafplaats in 1829	41
2.2.4 De bouw van de Matthiaskerk en pastorie in 1857	43
2.2.5 Uitbreiding van de begraafplaats: 1910	43
2.2.6 Uitbreiding van de begraafplaats in 1950	45
2.2.7 Vergroting van de kerk in 1953	45
2.2.8 Schoolgebouwen vanaf 1968	45
2.3 Deelgebied Schoonoord	47
2.3.1 De 17 ^e eeuw: een naamloze hofstede	47
2.3.2 Eerste helft 18 ^e eeuw: stichting en teloorgang van Schoonoord als Buitenplaats	47
2.3.3 Tweede helft 18 ^e eeuw tot 1850: "een partije land"	49
2.3.4 Schoonoord 1850-heden: verdergaande afkaveling	49
3. Actuele situatie: beschrijving en waardering	51
3.1 Werkmethode	53
3.2 Monumentenstatus	55
3.3 Beschrijving actuele situatie	57
3.3.1 Deelgebied Seminarie en omgeving: Bisschops- en Seminarielaan	57
3.3.2 Deelgebied Seminarie en omgeving: Omgeving gebouwen	63
3.3.3 Deelgebied Seminarie en omgeving: Voormalige kasteellocatie	69
3.3.4 Deelgebied Seminarie en omgeving: Terrein Park Klinkenberg	71
3.3.5 Deelgebied R.K. Kerk St. Matthias	77
3.3.6 Deelgebied Schoonoord	83
3.4 Waardstelling	85
3.4.1 Deelgebied Seminarie en omgeving	85
3.4.2 Deelgebied R.K. Kerk St. Matthias	93
3.4.3 Deelgebied Schoonoord	95
4. Literatuur en noten	96

Complex Mariënhaven te Warmond

1. INLEIDING

De nieuwe eigenaar van Mariënhaven te Warmond ABC Nova beoogt een herontwikkeling van de kern van het complex. Omdat dit gebied onderdeel is van het beschermde dorpsgezicht van Warmond moet hierbij veel aandacht worden besteed aan de historische waarden van het gebied. Het voorliggende onderzoek richt zich op het in beeld brengen van de historische ontwikkeling van de tuin- en parkaanleg van Mariënhave. Tevens wordt de tuinhistorische waarde van de actuele situatie gesteld. De rapportage kan gebruikt worden als toetsingskader en inspiratiebron voor het herontwikkelingsplan.

Studiegebied

Het studiegebied omvat een groter gebied dan het huidige terrein van ABC Nova. Voor dit onderzoek is ook de omgeving van Mariënhaven onderzocht. Het studiegebied ligt ten noordwesten van de Herenweg in Warmond, die een doorgaande route vormt over de strandwal van Warmond. Het gebied valt geheel binnen het beschermde dorpsgezicht van Warmond. In cultuurhistorisch opzicht bestaat het studiegebied uit drie deelgebieden:

1. Seminarie en omgeving;
 - a. Bisschops- en Seminarieleaan;
 - b. Omgeving gebouwen;
 - c. Voormalige kasteellocatie;
 - d. Terrein Park Klinkenberg.
2. Terrein rooms katholieke kerk St. Matthias;
3. Terrein Schoonoord.

Het voorliggende project richt zich met name op de terreininrichting van het complex; voor de aanwezige gebouwen is een bouwhistorisch onderzoek beschikbaar.

Methodologie

Historisch onderzoek

Het historisch onderzoek is verricht volgens de landelijke *Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek* (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012) en omvat literatuur- en archiefonderzoek. Belangrijk onderdeel betreft het onderzoek in het zeer omvangrijke archief van het grootseminarie uit de periode 1799-1967 dat zich in het Noord-Hollands Archief bevindt. Tevens is het archief van het Bisdom Haarlem geraadpleegd. Het seminariearchief is slechts ten dele openbaar toegankelijk. Voor het onderzoek is toestemming gekregen van het bisdom om alle relevante stukken te raadplegen. Tijdens het onderzoek bleek dat dit archief slecht ontsloten is. Er is slechts een summiere plaatsingslijst en veel stukken zijn niet geïnventariseerd. Ook zaten stukken die wel beschreven zijn niet altijd in de aangegeven map. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen zijn de relevante stukken voor zover mogelijk bekeken. Om uit te sluiten dat zich in de archieven meer informatie bevindt zou het gehele archief van voor naar achter moeten worden doorgewerkt; een klus die gezien de omvang van het archief buiten de scope van dit project valt.

Beschrijven actuele situatie

Voor het beschrijven van de actuele situatie is veldonderzoek gedaan waarbij de actuele situatie op hoofdlijnen is geïnventariseerd en vastgelegd door middel van kartering en beschrijving van de verschillende te onderscheiden deelgebieden. Voor de kartering is gebruik gemaakt van de recente opmeting (sept. 2017) door Basten Landmeters in opdracht van ABC Nova. De inventarisatie omvat een overzicht van de bestaande bouwwerken, de wegen en paden, de waterpartijen en watergangen en de beplantingsstructuur.

Tuinhistorische analyse en waardestelling

Deze onderzoeksfase omvat de synthese van het historisch onderzoek en de inventarisatie van de actuele situatie en resulteert in een tuinhistorische analyse en waardestelling van de actuele situatie van de deelgebieden in het studiegebied. Een specifieke architectuur- en bouwhistorische beschrijving en waardestelling van bouwwerken behoort niet tot de opdracht.

De tuinhistorische waarden die worden gesteld, getoetst aan de criteria gaafheid en zeldzaamheid, kunnen hoog, positief of indifferent zijn.

- Hoge tuinhistorische waarde: van cruciaal belang voor de structuur en/of de betekenis voor de aanleg.
- Positieve tuinhistorische waarde: van belang voor de structuur en/of betekenis van de aanleg.
- Indifferente tuinhistorische waarde: van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van de aanleg.

Luchtfoto april 1948, Aviodrome

2. HISTORISCH ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt de historische ontwikkeling van het studiegebied per deelgebied behandeld.

Fragment van de kaart Floris Balthasar en Balthasar Floriszoon van Berckenrode, Caertboek van Rynland, manuscriptkaart Warmond, 1615. Archief Hoogheemraadschap Rijnland, inv.nr. A. 4181

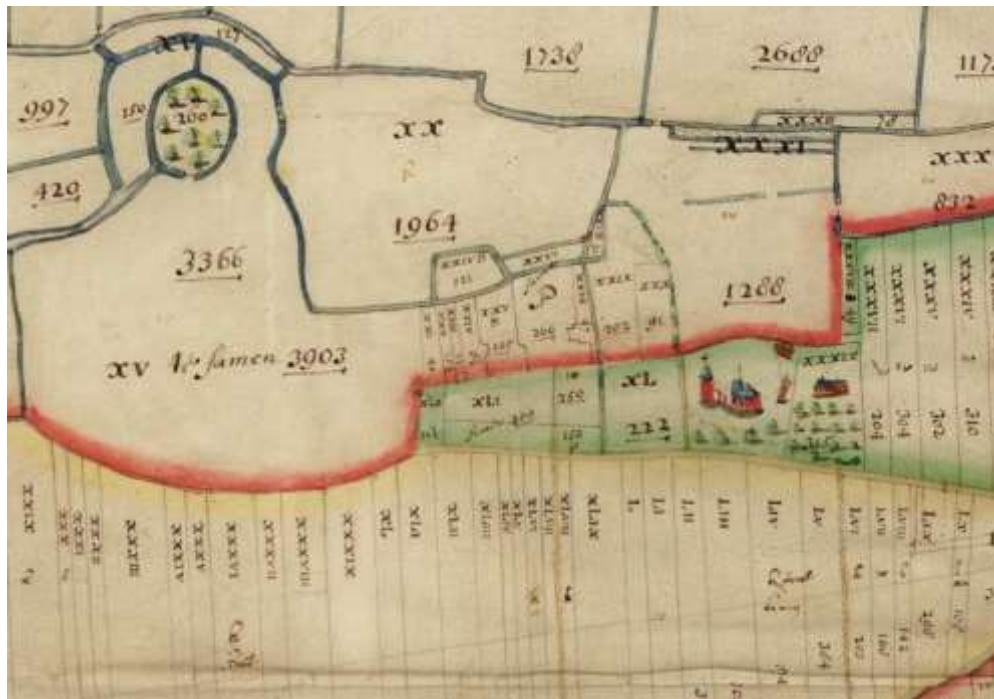
Fragment van de kaart Johannes Dou, t'Hoogheemraedschap van Rhijnland (Leiden), 1647. Hoogheemraadschap Rijnland, A-4276. Duidelijk herkenbaar de Doelesteeg, de Buerwech en de voormalige kasteellocatie met de Oude Dam als "voet padt"

2.1 Deelgebied Seminarie en omgeving

2.1.1 Voorgeschiedenis: Dirks Steenhuis en de kloosters

De ronde grondvorm in de noordwesthoek van het studiegebied is herkenbaar op de oudste kaarten. Het is een restant van een middeleeuwse burcht, Dirks Steenhuis, die gesitueerd was aan de Oude Dam. Oorspronkelijk werd deze burcht 'Huis te Warmond' genoemd. Het Steenhuis is vermoedelijk in de eerste helft van de 13^e eeuw door Willem van Teylingen gebouwd. De naam 'Dirks Steenhuis' kreeg het waarschijnlijk omdat de zoon van Willem van Teylingen, Dirk van Teylingen, bij het in leen opdragen van het kasteel sprak van "onse steenhues". Over de naam is nogal wat verwarring, met name omdat het kasteel ook Oud-Teylingen werd genoemd, naar de stichters en bewoners de familie Van Teylingen. Hun stamslot was de befaamde ruïne van Teylingen in Voorhout. Het kasteel in Warmond is omstreeks 1370 gesloopt, waarna de landerijen overgingen aan abt Ten Kampe.¹ Vanaf 1412 werd op deze landerijen, ter plaatse van de huidige Warmondse woonwijk Kloosterwei, het mannenklooster Mariënhaven gesticht. Net buiten het studiegebied stond tevens een ander klooster: een vrouwenklooster, St. Ursula of Elfduizend Maagden, gesticht in 1410. Beide kloosters zijn gesticht door Jan van den Woude, heer van Warmond. St. Ursula stond even ten noorden van de huidige kerkruijne. In 1573 werden beide kloosters verwoest.² Na 1573 is een de ruïnekerk gedeeltelijk heropgebouwd en in gebruik genomen door de hervormde gemeente.

Fragment van de kaart Johannes Dou, *Chaerte van de vrye heerlijkheid Warmond met Hofpolder*, 1669. Regionaal Archief Leiden, inv.nr. AR 600 1072

2.1.2 De 17^e eeuw: het studiegebied op de oudste kaarten

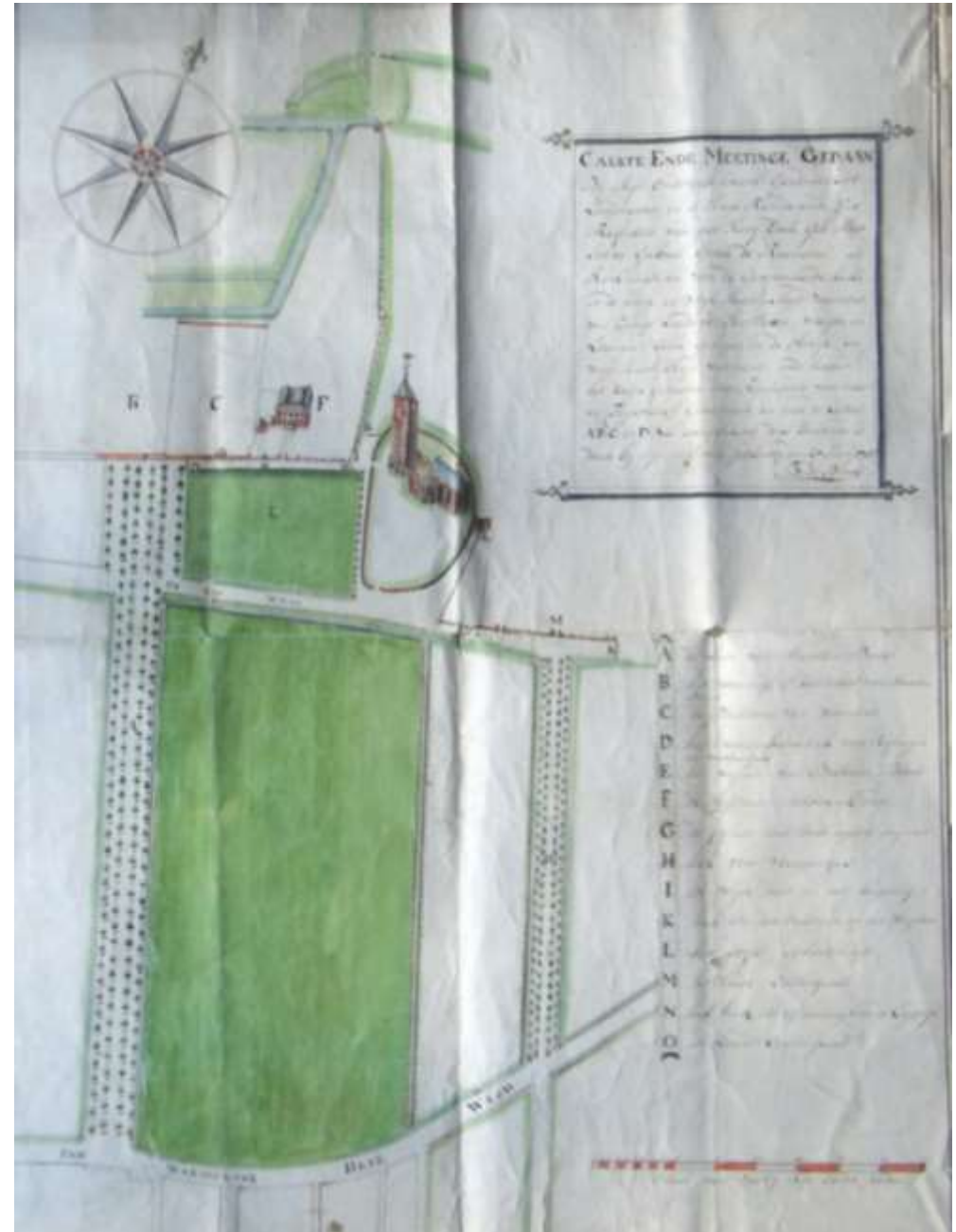
De oudste kaart waarop het terrein staat ingetekend is de manuscriptkaart Warmond uit het *Caertboeck van Rynland*, getekend in 1615 door Floris Balthasar en Balthasar Floriszoon van Berckenrode. Hierop afgebeeld staat de "Buerwech" of "Lijtwech" (later mgr. Aengentlaan); een secundaire weg die gemeenschappelijk eigendom was van de "gemene bueren", die ook voor het onderhoud zorgden. Ook aangeduid is de "Heerwech" (later Herenweg); de doorgaande weg over de strandwal van Warmond, die Lisse met Oegstgeest verbond. Door het open gebied tussen de Buerweg en de Heerwech liggen twee dwarsverbindingen:

- De "Kercsteech", de weg vanaf de Dorpsstraat van Warmond naar de Matthiaskerk (nu de Ruïnekerk) en het vrouwenklooster St. Ursula (gesticht 1410, verwoest 1573).
- De "Doelsteech" (nu: Bisschopslaan) was oorspronkelijk de weg van de Herenweg naar het mannenklooster Mariënhaven (gesticht 1412, verwoest 1573) en voor de huizen langs de weg ten noorden van de Buerwech (grosso modo de huidige straat met de naam Park Klinkenberg). De naam doet vermoeden dat deze rechte weg door de Warmondse schutterij werd gebruikt om te oefenen.

Op de weg evenwijdig aan en ten noorden van de Buerweg (ter hoogte van de huidige straat Park Klinkenberg) liggen aan het begin van de 17^e eeuw een aantal huizen. Vanaf de Ruïnekerk bezien is het eerste huis een hofstede die zich zal ontwikkelen tot buitenplaats Schoonoord (zie het hoofdstuk over Schoonoord).

Op de *Chaerte vande vrye heerlijkheid Warmond met Hofpolder* uit 1669 is te zien dat het terrein tussen de Buerweg (later mgr. Aengentlaan) en de Heerenweg dan in gebruik is als weiland. Het terrein heeft dan nog zijn opvallende verkavelingsstructuur met lange smalle rechthoekige kavels. De Kercksteegh en Doelsteegh (later Bisschopslaan) zijn als verbindingswegen tussen de Buerweg en Herenweg aangegeven.

Vanaf circa 1664 bevindt zich een kostschool ter plaatse van het latere seminarie. Dit is af te leiden uit de verkoopadvertentie uit 1798, waarin het gebouw waarin de kostschool "*sedert ruym 134 jaar is geoeffend*" te koop wordt aangeboden.

B. de Baas, *Kaart van de kerkbuurt*, 1750.
Collectie Huis Oostergeest

2.1.3 De situatie in de 18^e eeuw

In de collectie van Huis Oostergeest bevindt zich een *Kaart van de kerkbuurt* uit 1750. De Doelesteeg wordt op deze kaart genoemd als "A de laan van Maarten Boers". Het betreft een 4-rijige laan tussen Heerenweg en de Buerweg en een 6-rijig deel tussen de Buerweg en het woonhuis en kostschool van Maarten Boers (B) met laansloten aan weerszijden. Maarten Boers dreef een kostschool op de plaats waar later het seminariecomplex zou verrijzen. Aan de oostzijde hiervan bevindt zich de pastorie van de hervormde gemeente Warmond (C). Oostelijk van de hervormde pastorie ligt de buitenplaats Schoonoord (F), die op dat moment in bezit is van Johan Gabriël graaf de Raineval (zie 2.3 deelgebied Schoonoord)..

Gravure van het
seminarie, eerste
helft 19^e eeuw.
Regionaal Archief
Leiden Top.
Historische Atlas
PV71850.7

2.1.4 Eerste helft 19^e eeuw: kostschool wordt seminarie

In 1798 staat de kostschool van Maarten Boers te koop. De verkoopadvertentie luidt als volgt:

1. *Een van ouds zeer vermaard Fransche kostschool voor joncheeren, waarin de affaire sedert ruim 134 jaar is geoeffend, bestaande in een luchtig en in 't jaar 1779 voor het grootste gedeelte nieuw gebouwd huis en erve, voorzien van veele ruime, zo boven- als benedenkamers, waarvan er negen behangen zijn; voorts een ruime keuken, waarin alle nodige vereischen zijn, een capitale regenwaterbak en pomp; benevens twee pompen van best, zeer zuiver welwater; hout- en turfschueren; zijnde het huis genoegzaam omringd van een groote moestuin en boomgaard, beplant met allerlij soorten van weldragende vruchtbomen; vóór het huis een groot plein, waarop in de veertig hoog-opgaande bomen, daaronder zeer zware ypen; nog een groote laan die van de heerenweg op het gemelde plein en huis aanloopt, met circa hondert opgaande ykene- en ypenboomen; zijnde dus deze geheele stand niet alleen zeer geschikt voor een kostschool, maar ook tot een aangenaam zomer- en winterverblijf, of tot een of ander fabricq, waartoe een uytgestrekt gebouw en veel grond nodig is, te samen groot twee morgen, staande en gelegen binnen Warmond...*
2. *Nog: een goed, deegelijk partey teelland zijnde de kleine krocht...*
3. *Nog: een degelijk, weltoegemaakt partijtje weyland, van ouds genaamt: het klyne weydje.*

Koper voor f 10.000 gulden is aartspriester van Holland en Zeeland, H.F. ten Hulscher, die het Groot Seminarie van het Bisdom Haarlem in de gebouwen vestigt. Dit seminarie is het eerste rooms katholieke seminarie in de noordelijke Nederlanden.

Van de bebouwing ten zuiden van de straat die tegenwoordig Park Klinkenberg heet resteert in 1812 alleen nog het seminarie in de gebouwen van kostschool Boers en iets ten noordoosten hiervan de pastorie van Warmond. De buitenplaats Schoonoord is inmiddels gesloopt.

In 1821 vindt de nieuwbouw plaats van het seminarie. Aannemer voor de nieuwbouw is Simon Paddenburg, die wordt aangesteld door aartspriester Cramer.³ Cramer schrijft in zijn Vastenbrief van 21 januari 1821: "Thans kunnen wij Uwl. aankondigen dat men aan het werk is; dat de fondamenten reeds liggen; dat een gebouw van drie verdiepingen en twee vooruitschietende vleugels reeds oprijst; dat hetgene dit jaar begonnen is, dit jaar nog moet voltooid worden."⁴ Bedoeld is het Theologicum.

Het Theologicum wordt ten zuiden van de kostschool gebouwd, aan de Buerwech. Opvallend is dat het nieuwe gebouw al staat ingetekend op het Kadastraal Minuutplan uit 1818; dit zal een latere toevoeging zijn. Tegelijk met de bouw van het Theologicum wordt de Doelesteege verlegd, zodat die precies in de as van het nieuwe gebouw komt te liggen. De verlegging van de laan is op het KMP niet (later) verwerkt, zodat de Doelesteege op de kaart niet in de as van het gebouw ligt.

Op 18 december 1821 wordt ten behoeve van de verlegging de laanbeplanting van de oude Doelesteege gekapt en verkocht voor f. 757,-. De verkoopakte van de "Publieken verkoop van eene Partij Eiken en Ypen Boomen, staande langs en omtrent de Laan van het gemelde Seminarium" is bewaard gebleven.⁵ Op 20 februari 1822 geeft de gemeente Aartspriester Cramer toestemming om "voor het front van het gemelde nieuw gebouwd wordende Seminarium [...] en gelegen langs de Laan van het tegenwoordige Oude Seminarium [Sia: de voormalige Franse Kostschool], te maken eene regte Laan ten minsten ter breedte van vier en twintig voeten Rijnlandsch, strekkende van den Korte Doelen, tot op den Heerenweg, en dezelfde ten wederzijden met Hakhout en opgaande Boomen te beplanten". De aanvrager, president van het Seminarium Chedeville, krijgt toestemming om de oude seminarielaan opnieuw te beplanten en voor vrije passage af te sluiten, mits de nieuwe laan openbaar toegankelijk wordt voor voetgangers en rijtuigen. Zo blijft de hervormde kerk toegankelijk voor bezoekers.⁶ In een

kasboek uit 1822 is terug te vinden een "rekening der nieuwe plantagie, dempen van slooten, verhoogen voor de nieuwe bouw, ontfangen van verkogte boomen fl. 761,15,3. In het kasboek staat tevens vermeld dat aan de nieuwe plantagie wordt uitgegeven fl. 1219,9,2".⁷

Het seminarie wordt, zoals zichtbaar op een gravure van het seminarie, van de Buerweg afgescheiden van de "buitenwereld" door een fraai hekwerk met toegangspoort en pijlers met tussenliggende open spijlenhekken. Dit hekwerk is afkomstig van de buitenplaats Spenen Hout, bij Haarlem. Aan de noordoostelijke zijde ligt een aanleg met opgaande bomen binnen het hekwerk (waar in de jaren '80 van de 19e eeuw de noordoostelijke verlengde vleugel wordt gebouwd). Nog oostelijker wordt het hekwerk langs het perceel weiland tussen de ruinekerk en seminarie als dicht houten hekwerk voortgezet (waar in 1930 het Philosophicum wordt gebouwd). Ter hoogte van het seminarie verbreedt de toegangslaan zich met afgeronde hoeken tot een voorplein op de Buerweg.

Het seminarie in 1799, voormalige Franse kostschool van Maarten Boers. Katholiek Documentatiecentrum 01-TF1A17573

Kadastraal Minuut Plan Warmond 1818, sectie D
1^e blad. Beeldbank RCE MIN08223D01

Het Kadastraal Minuutplan uit 1818 en de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel uit 1832 tonen het eigendom en gebruik van de verschillende percelen.

73 bosch	Anna Gautier, rentenierster
74 boomgaard	Anna Gautier, rentenierster
75 tuin	Anna Gautier, rentenierster
76 tuin	Klaas Corneliszoon Groen, grutter. NB Vruchtgebruik Rooms Catholijke Pastorij
77 bosch	Gerardus Hoes, cath. priester en pastoor
77a kerckhoff	De gemeente van Warmond
78 bosch	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
79 weiland	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
79a bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
80 weiland	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
81 weiland	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
82 weiland	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
83 tuin	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
84 bosch	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
85 weiland	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
85a vischerij	Theodoor Johan Bijleveld, Hoog Heemraad van Rhijnland
86 weiland	Nicolaas de Vetten, grutter
87 weiland	Nicolaas de Vetten, grutter
88 tuin	De gereformeerde kerk van Warmond
89 tuin	De gereformeerde kerk van Warmond
90 huis, koepel en erf	De gereformeerde kerk van Warmond
90a tuin	De gereformeerde kerk van Warmond
90btuin	De gereformeerde kerk van Warmond
91 huis, schuur en erf	Het Roomsche Catholijk Seminarium
92 tuin	Het Roomsche Catholijk Seminarium
92a boomgaard	Het Roomsche Catholijk Seminarium
92btuin van vermaak	Het Roomsche Catholijk Seminarium
93 seminarium	Het Roomsche Catholijk Seminarium
93a bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
93b bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
94 bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
95 bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
96 weiland	Het Roomsche Catholijk Seminarium
97 weiland	Het Roomsche Catholijk Seminarium
97a bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
98 bosch	Het Roomsche Catholijk Seminarium
99 weiland	Het Roomsche Catholijk Seminarium

De Doelesteege kent een laanbeplanting (nr. 97a) en wordt aan weerszijden begeleid door een strook weiland (nrs. 96 en 97). De strook bos ten zuidwesten van de Doelesteege (nr. 77) is in bezit van Gerardus Hoes, priester te Warmond. In dit bosperceel ligt de begraafplaats (nr. 77a), die het oudste gedeelte vormt van de huidige begraafplaats. De Buerweg (nrs. 97a, 100b en 107a) kent een laanbeplanting en behoort bij het eigendom van de belendende percelen. Het centrum van de voormalige kasteellocatie ten noordwesten van het seminarie (nr. 83) is in gebruik als moestuin.

Grond aankoop

In de loop van de 19^e eeuw breidt het seminarie haar bezit uit. Dat begint in 1837 met de aankoop van het voormalige kasteelterrein met de ten zuiden en westen daarvan gelegen weilanden, die tot dan toe in bezit waren van dhr. Th. J. Bijleveld, Hoog Heemraad van Rijnland, die in 1837 overleed.⁸ In de 18^e eeuw waren deze gronden in het bezit van de graven Van Wassenaar van Warmond.

Te koop werd aangeboden: "vier Partijen extra goed en weltoegemaakt wei- of hooiland, eene dito partij tuinland, een hoekje grasland en eene Partij zeer goed boschland, gelegen te Warmond, bekend onder de namen van het groote Klooster en de Ganzenweidjes, op den kadastralen legger bekend in sectie D, nummers 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85 en 85a [NB hier wordt gerefereerd aan het KMP] [...] als mede nog dat gedeelte van de strook houtgrond sectie D, numero 78, genaamd: de Munniken-muur". Het document vermeld tevens dat in een procesverbaal uit 1819 is vastgesteld dat dhr. Ten Hulscher "of zijn regtverkriggende, thans de directie van het Roomsche-Catholiek Seminarium te Warmond, op de wal van het klooster over de sloot aan de noordoostzijde zal mogen planten boomen, gelijk dezelve al rede zijn staande tot bescherming van de tuin van genoemd Seminarium. Bedoeld is een van de wallen aan de Oude Dam op de grens van het eigendom van wijlen dhr. Bijleveld en het terrein van het Seminarium. In het document wordt tevens vermeld dat perceel 85 "tot kersmis" 1837 en de percelen 79 t/m 83 en "tot kersmis" 1839 verhuurd zijn en dat een eventuele koper verplicht is "de gemelde huren te gedogen en gestand te doen". Koper voor f 6300,00 is dhr. Kervel, "Roomsche Catholiek Pastoor [...] in qualiteit als provisor van, en ten behoeve van het Roomsche Catholiek Seminarium."

Uitbreidingen Seminariegebouw en aanleg wandelpark

Direct ten westen van het nieuwe seminariegebouw wordt door het seminarie op het nieuw aangekochte terrein een parkaanleg in landschapsstijl gerealiseerd met een slingerend wandelpad. De aanleg is herkenbaar op het Veldminuut van de Topografisch Militaire Kaart van 1845. De Oude Dam, een doorgaande weg langs het voormalige kasteelterrein, wordt hierbij verlegd. Tot 1837 liep deze direct ten westen van de seminariegebouwen, na de aanleg van het parkje in landschapsstijl loopt de weg ten westen van deze aanleg, zoals te zien is op het Veldminuut.

Op het Veldminuut is tevens te zien dat er een wandeling is te maken vanuit het nieuwe park in landschapsstijl naar de locatie van Dirks Steenhuis. De percelen direct achter het seminariecomplex zijn in gebruik als moestuin. Op het Veldminuut is ook te zien dat de achterliggende percelen in gebruik zijn als weiland. Ten tijde van deze kaart, ca. 1845, zijn deze percelen nog geen eigendom van het seminarie.

In 1837 vinden er wijzigingen aan het hoofdgebouw plaats. In correspondentie uit het archief van het Bisdom van Haarlem schrijft de aartspriester daarover als "onbouwkundige" geen oordeel te kunnen vellen. Wel verlangt hij dat de werkzaamheden "zoo zuinig mogelijk", maar zonder misstanden worden uitgevoerd.⁹ Het betreffende archiefnummer bevat tevens een rekening "tot inrichting van het oude gebouw van t seminarie van Warmond tot bergplaats", o.a. het afbreken van de turfschuur, kapel, metselen nieuwe stal en koetshuis tegen de zuidwestmuur van het oude gebouw. De rekening is januari 1837 ondertekend door Th. Molkenboer. Theodor Molkenboer (1796 – 1863) was een van de belangrijkste architecten van het neoclassicisme en de vroege neogotiek en was enige tijd de belangrijkste kerkenarchitect

Veldminuut van de Topografisch Militaire Kaart, ca. 1845

van Nederland.

In 1843 wordt het seminarie uitgebreid met een verlenging van de bestaande oostelijke en westelijke vleugels. De uitbreiding was nodig omdat het seminarie in Huis Bergh te 's Heerenberg in 1842 gesloten werd en de studenten naar Warmond kwamen.

Het bestaande hekwerk wordt verwijderd. De toegangspoort wordt verplaatst naar de huidige locatie als entree van de begraafplaats. De Buerweg wordt bij het voorplein van het seminarie getrokken. Het voorplein wordt tevens verbreed en beslaat de gehele breedte van de verlengde vleugels. Om het seminarie en haar seminaristen af te scheiden van de buitenwereld werd het voorplein begrensd met een licht gebogen gracht. Op het voorplein wordt een grote ovale rijcirkel met bloembed aangelegd en een kleiner ovaal perk in de U van de uit 1821 stammende gebouwen. De gracht op het voorplein loopt door in de vijver van de parkaanleg in landschapsstijl. Dit parkdeel en het nieuwe voorplein vormen één ontwerpproject en zijn in samenhang aangelegd. Op de dam over de gracht werd het huidige hekwerk met lage witte hekpijlers geplaatst.

Deze situatie blijft ongewijzigd tot de jaren '80 van de 19e eeuw, wanneer een nieuwe (omstreeks 1974 gesloopte) vleugel voor de hoofdentree wordt gebouwd. In 1843 wordt tevens de neoclassicistische kapel gebouwd, naar ontwerp van Molkenboer, die ook de in 1859 gebouwde Sint-Matthiaskerk en pastorie ontwerpt.

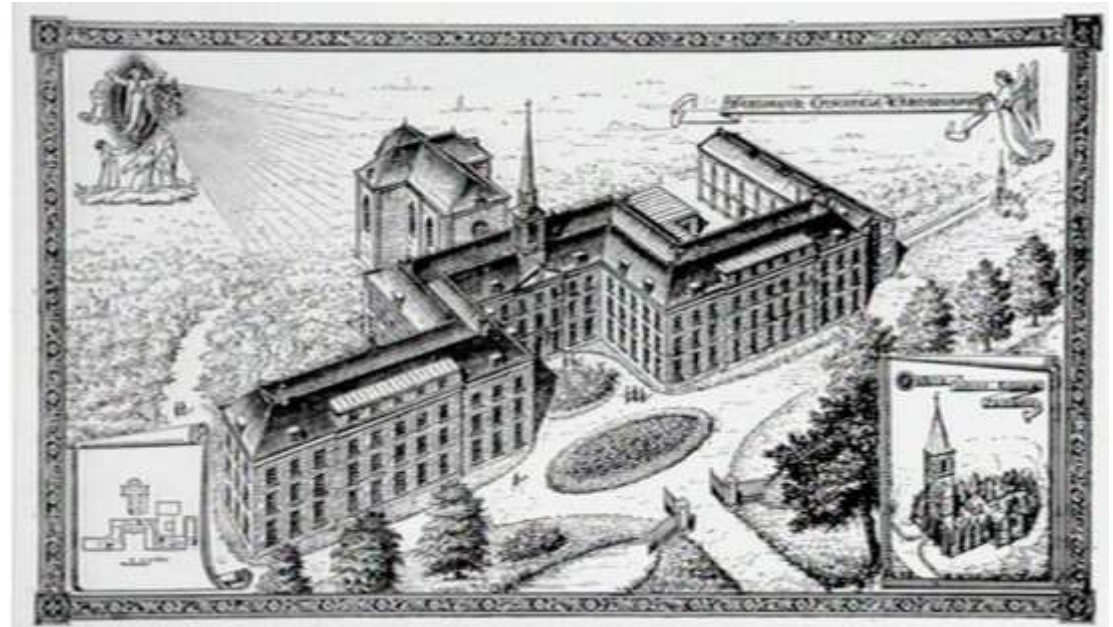

Steendruk van het seminarie te Warmond door D.J. Couvée, 1859-1860

A.G. Hessels, *Schetsteekening van den Klinkenberger polder gelegen in de gemeenten Sassenheim en Warmond en Oegstgeest* 1857. Archief Hoogheemraadschap Rijnland P.0143

Gravure van het seminarie in 1888, afgebeeld in *Neerlandia Catholica* (Utrecht 1888), p. 94

2.1.5 Uitbreidingen in de tweede van de helft 19^e eeuw

Uit correspondentie tussen het Seminarie en het bisdom van Haarlem uit 1858 blijkt dat het voornemen bestaat om op advies van Kouwenhoven de opgaande "Willige en Populierenboomen, staande op het overpad tusschen de tuin van het Seminarie en de grond bij Van der Voet in huur" te verkopen, omdat ze beschadigd zijn en nadelig zijn voor de daar geplante iepen. Er zullen nieuwe bomen teruggeplant worden.¹⁰

In 1873 koopt president van het seminarium, de heer P.M. Snickers, de grond van de voormalige hervormde pastorie met koepel en achterliggende tuinen ten oosten van het gebouwencomplex van het seminarium aan. Dit gebeurt op publieke veiling voor de som van f. 7.550,-. De aankoop betreft: "een heerenhuis, zijnde de voormalige Pastorij der Hervormde gemeente te Warmond met koepel erf en tuin, staande en gelegen te Warmond naast het Roomsche Catholijk Seminarium bekend bij het kadaster onder sectie D nr. 88 (tuin groot 89 ca), 89 idem 21 a 70ca, 90 huis koepel 5 a 70ca, 638 tuin 2 a 30 ca en 639 idem 3a en 60 ca en dus tezamen groot 43 a 30 ca."¹¹

In 1878 wordt het gebouwencomplex nogmaals uitgebreid, ditmaal met een bibliotheek aan de oostvleugel. De bibliotheek wordt in 1888 uitgebreid. In 1897 wordt de kapel van het seminarie uitgebreid, verrijst ten oosten van de kapel een werkplaats en wordt voor de hoofdentree van het seminarie een nieuwe vleugel gebouwd. Hierdoor werd het voorplein verkleind waarbij de grote ovale keerkus met bloemperk op het voorplein kwam te vervallen. De voorpleingracht blijft gehandhaafd. In het archief van het bisdom Haarlem bevindt zich een nota uit 1898 van J.K. Kouwenhoven "over de nieuwe aanleg" van in totaal f. 1.669,91.¹²

In 1898 krijgt president van het Groot-Seminarie te Warmond, de heer Lans, toestemming om de Bisschopslaan als openbare weg af te sluiten. Ter compensatie hiervan wordt de oude toegangslaan, het voetpad / laantje naast en evenwijdig aan de Bisschopslaan, openbaar toegankelijk als Seminarielaan. De Seminarielaan was in 1822 opnieuw beplant met laanbomen. Foto's uit de eerste helft 20^e eeuw laten een volwassen laanbeplanting zien langs de Seminarielaan.

Na 1898 is de naam "Doelenlaan" of "Doelesteeg" veranderd in Bisschopslaan. Mogelijk gebeurt dit als eerbetoon aan bisschop Petrus Matthias Snickers (1816-1895), de eerste bisschop van Haarlem van 1877 tot 1883 (het seminarie viel onder dit nieuwe bisdom) en aartsbisschop van Utrecht van 1883 tot zijn dood in 1895.

Op de chromotopografische kaart van 1898 is te zien dat er ten opzichte van het Veldminuut (ca. 1850) weinig is veranderd. Wel is de hervormde pastorie verdwenen en is er bebouwing in de moestuin afgebeeld; dit zullen kassen geweest zijn. De tuin in landschapsstijl aan de westzijde van het seminariecomplex is niet gewijzigd. De aanleg kan op dit moment getypeerd worden als een combinatie van park- en nutstuinen.

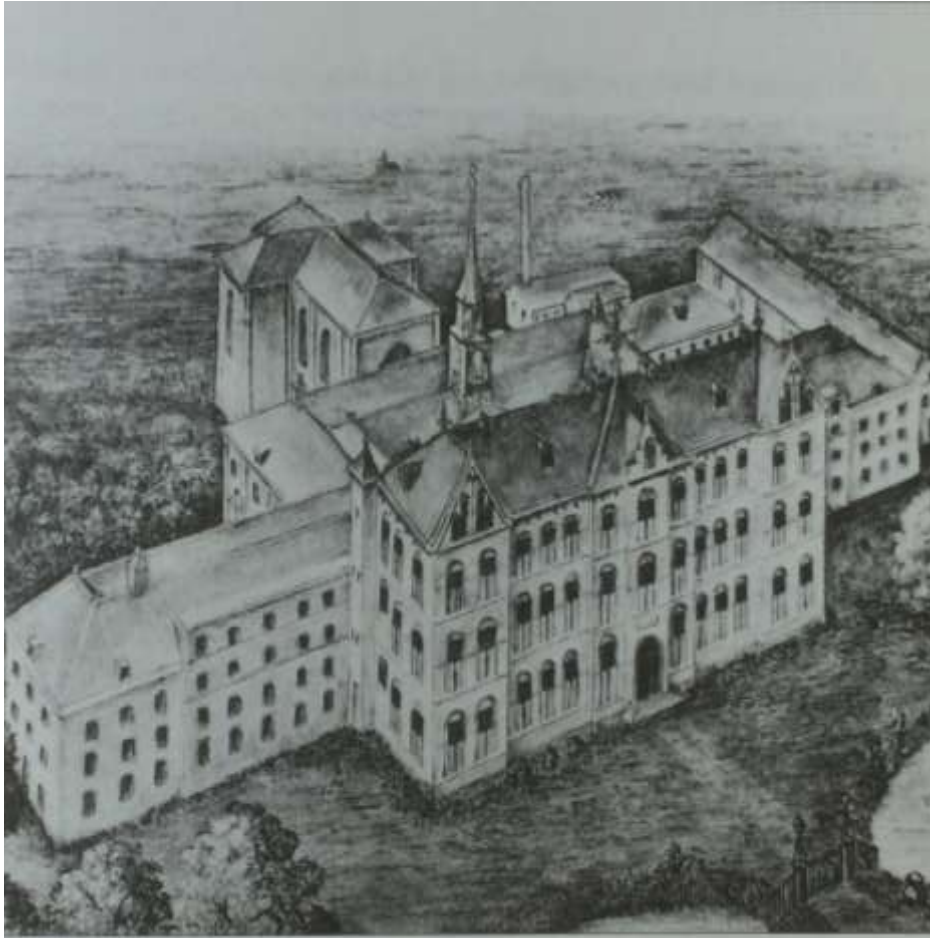
Groot seminarie Warmond voor 1897. Het geheugen van Nederland nr TF1A17689

Het seminarie kort na de bouw van de nieuwe voorgevel, eind 19^e eeuw. Katholiek Documentatiecentrum 01-TF1A23215

Het seminarie met voorvleugel, ongedateerd, begin 20^e eeuw. Katholiek Documentatiecentrum 1-TF1A21250

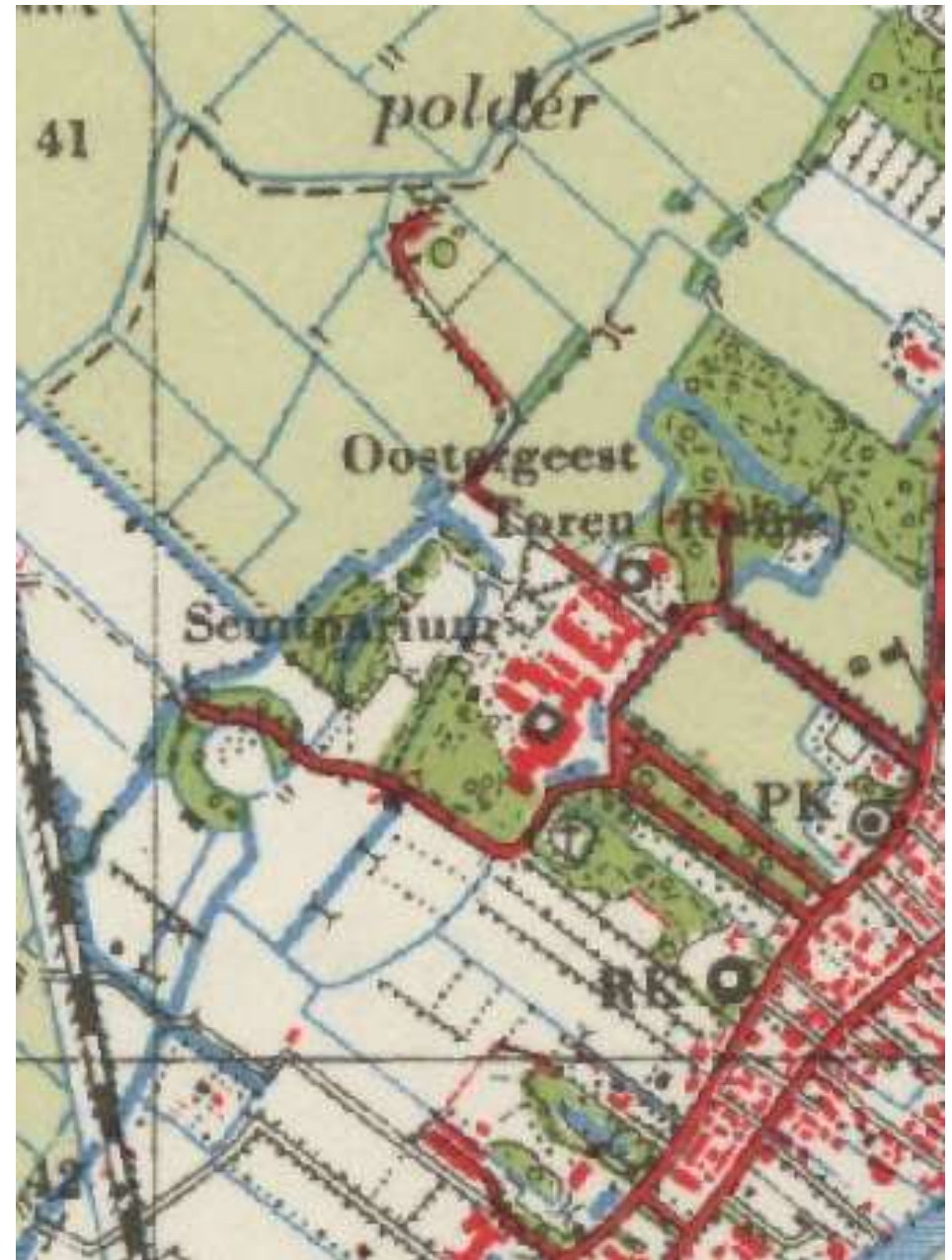
Het seminarium met nieuw voorgebouw in 1899, *Trajecta, tijdschrift voor de geschiedenis van het katholiek leven in de Nederlanden*, jrg. 9, nr 2 (2000), p. 109

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1898

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1926

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1951

2.1.6 De eerste helft 20^e eeuw: verdere uitbreidingen en aanleg van sportvoorzieningen

In 1906 wordt het oudste gedeelte van het seminarie vernieuwd. Dit betreft de oorspronkelijke Franse kostschool, waar in 1906 bakkerij, andere dienstlokalen en ziekenkamers waren gevestigd. Dit gedeelte was in 1906 zeer bouwvallig en werd totaal vernieuwd voor het totale bedrag van f. 23.365,00.¹³ Tevens werd in 1906 het Zusterhuis gebouwd.

In 1909 wordt het smeedijzeren hekwerk aan de Bisschopslaan (zijde Herenweg) geplaatst. Het hekwerk wordt ontworpen en vervaardigd door de firma G.J. Vincent & Co. te Schiedam.

In een brief van december 1909 schrijft dhr. Taskin dat hij een verzuim heeft gepleegd dat hij moet goedmaken, namelijk dat hij geen verlof heeft gevraagd enkele bomen in de Professorentuin te vellen. Ook vraagt hij toestemming aan de bisschop van Haarlem om, op advies van hovenier Van Empelen van Heemstede enkele bomen te vellen op het "studentenplaatsje", "opdat de werkelijk goede plannen van den hovenier geheel tot uitvoering komen". De Professorentuin ligt op de plaats waar in 1930 het Philosophicum wordt gebouwd. De locatie van het studentenplaatsje is niet bekend. In een brief uit 1912 vraagt hij opnieuw toestemming voor het vellen en verkopen van ongeveer 10 bomen. In 1918 krijgt Taskin het aanbod van een klompenmaker om vijftig wilgenbomen "staande in het laantje naar de zogenaamde Donau" op te kopen voor 400 gulden. Taskin vraagt advies aan de Heidemaatschappij, die de kap goedkeuren, en neemt vervolgens per brief "de eerbiedige vrijheid Monseigneur te verzoeken mij te machtigen die wilgeboomen voor de geboden som te verkopen. De Donau is de watergang die de noordgrens vormt van het studiegebied. In een brief uit 1919 refereert Taskin aan het hieronder in de tekst genoemde rapport van de Nederlandse Heidemaatschappij over de grote toegangslaan van het Seminarium, over de noodzakelijke kap van de binnenste rijen laanbomen.¹⁴

Een rapport uit 1919 "omtrent de beplantingen langs de hoofdlaan op het Groot-Seminarie te Warmond" biedt inzicht in de beplantingsstructuur- en opzet.¹⁵ Vermeld wordt dat de beplanting een lengte heeft van 190m. en bestaat uit iepen die in vier rijen op een onderlinge afstand van 5m. De buitenrijen zijn op 6m afstand van de binnenrijen geplant, zodat de totale breedte 21m. bedraagt. Ten tijde van dit rapport zijn de binnenste rijen aan vervanging toe.

In 1927 worden twee zijvleugels bijgebouwd en in 1930 wordt het seminarie uitgebreid met een nieuw gebouw: het Philosophicum. Op het open terrein tussen de Ruïnekerk en het seminarie wordt naar ontwerp van architect Jan Stuyt een nieuwe vleugel en een extra kapel gebouwd. Het Philosophicum krijgt een eigen tuinaanleg die op de binnenplaats bestaat uit een geometrische aanleg met kruisende paden en in het midden een vijver. Over deze aanleg zijn in het archief geen gegevens gevonden. Aan de voorkant van het Philosophicum bestaat de aanleg uit gazon met twee solitaire bomen op de hoeken en een rotonde met perk voor de hoofdingang. De aanleg werd middels een haag afgescheiden van de Buerweg. Vanaf de Buerweg worden drie entrees met hekken gemaakt naar het Philosophicum: 1. Aan de noordoostzijde tussen Ruïnekerk en Philosophicum; 2. Een entree centraal voor de ingang aansluitend op de rotonde met perk naar de hoofdingang; 3. Een entree tussen seminarie en Philosophicum.

Gelijktijdig vindt er een grootse uitbreiding van de aanleg plaats: sportvoorzieningen worden gerealiseerd op de voorheen als weiland in gebruik zijnde percelen achter het gebouwencomplex en langs de Seminarielaan. Tevens wordt er een bosparkje aangelegd tussen de "Donau" en het nieuwe sportveld. Het terrein tussen het bospark en de voormalige kasteellocatie is in gebruik als bouwland. De precieze datum van de aankoop en inrichting van de percelen achter het gebouwencomplex is niet bekend. Op topografische kaarten lijken de percelen tot 1950 ingericht

als weiland, maar deze kaarten lopen achter op de bestaande situatie. Uit luchtfoto's is af te leiden dat in 1945 het grote sportveld op de plaats van het huidige Park Klinkenberg al aanwezig is. Het terrein is dus tussen 1926 en 1944 aangekocht en ingericht, met sportvelden en een bosbeplanting. Het is zeer waarschijnlijk dat deze herinrichting plaatsvindt in samenhang met de bouw van het nieuwe Philosophicum. De uitbreidingen en nieuwe inrichting is te zien op luchtfoto's uit 1937, 1945 en 1948; deze worden in onderstaande paragrafen besproken.

Op een luchtfoto uit 1937 is de Seminarielaan zichtbaar met zijn volwassen laanbeplanting (2-rijig) en de nog jonge laanbeplanting (4-rijig) langs de Bisschopslaan. Langs de Seminarielaan (zuidwestzijde) zijn een aantal tennisbanen en sportvelden aangelegd ten behoeve van de seminaristen. Op 19 april 1938 verleent de gemeente toestemming voor het plaatsen van een afrastering langs de berm van de Seminarielaan, die zal zijn aangelegd ten behoeve van de sportveldjes aldaar. De beplanting langs de Seminarielaan is vermoedelijk in 1938 gekapt. Dhr. Taskin vraagt in december 1937 toestemming aan de bisschop van Haarlem voor het kappen van de laanbeplanting omdat deze in slechte staat verkeert.¹⁶ De iepen worden vervangen door een enkele rij Amerikaanse Eik.

Op een luchtfoto uit 1945 is te zien dat op de locatie van het huidige nieuwbouwproject Park Klinkenberg een groot sportveld ligt. Tussen het sportveld en het Theologicum ligt een grote moestuin; het vierkante vlak ten oosten daarvan zijn twee tennisbanen. De weg naar de voormalige kasteellocatie (Oude Dam) kent een laanbeplanting. Op het voorplein is de door twee waterpartijen geflankeerde entree waarneembaar. De luchtfoto toont tevens dat de geometrische aanleg op de binnenplaats van het Philosophicum. Direct ten westen van het seminariecomplex ligt het parkje in landschapsstijl met onregelmatig gevormde waterpartijen, boomgroepen en slingerpaden. Het terrein tussen de RK St-Matthiaskerk en de begraafplaats kent ook een parkinrichting in landschapsstijl. De Bisschopslaan kent een meerrijige laanbeplanting; ten westen van (evenwijdig aan) de laan liggen de omstreeks 1930 gerealiseerde sportveldjes.

De "Buerwech" of "Lijtwech" wordt in 1948 herdoopt in de Mgr. Aengenentlaan. Johannes Aengenent werd in 1928 gewijd tot bisschop van Haarlem en overleed in 1935.

Op luchtfoto's uit april 1948 is duidelijk zichtbaar dat de Bisschopslaan een 4-rijige laanbeplanting heeft. Alleen de op de hoek met de voorpleingracht, ter hoogte van de begraafplaats is dichtere beplanting zichtbaar. Aan de andere (noordoostzijde) van de Bisschopslaan is tussen deze laan en de Seminarielaan een strook hakhout zichtbaar met aan de buitenzijde een strook gazon van dit hakhout afgescheiden door een hekwerk. Aan de zijde van de Krogg staat langs de gehele Seminarielaan een strook hakhout en geen laanbomen. Naast de bisschopslaan liggen de sportveldjes. Herkenbaar is tevens de geometrische aanleg met vijver op de binnenplaats van het Philosophicum en het gazon met rotonde en perk voor de hoofdingang.

Het gehele terrein achter het seminariegebouwencomplex is in gebruik als nutstuin. Achter de kapel van het Theologicum ligt de grote moestuin met kippenren en twee bijgebouwen. Ten oosten daarvan een bosstrook met daarnaast twee tennisbanen. Achter de moestuin en tennisbanen loopt een watergang waar enkele bruggen overheen liggen doe toegang verlenen tot het achterliggende sportveld. Ten noorden van het sportveld staat de door paden doorsneden bosbeplanting. Tussen dit bosparkje en de voormalige kasteellocatie liggen percelen bouwland. Bekend is dat deze in ieder geval tot 1965 gebruikt werden voor aardappelteelt.¹⁷ De achtergrens van het terrein wordt gevormd door het boezemwater de "Donau". Ten westen van seminariegebouw ligt het parkje in landschapsstijl. Op de voormalige kasteellocatie liggen akkers. De Oude Dam is beplant met laanbomen. Aan de noordzijde van het terrein is de bunker waarneembaar.

Goed te zien op deze foto's is dat de begraafplaats is omgracht. Om de gracht heen loopt een slingerend padenpatroon dat overgaat in de parkaanleg van de St-Matthiaskerk.

Het ijzeren siersmeedhekwerk circa 1919. R.A.L.,
coll. Historische Vereniging Oud Leiden,
29_dr2_0034o

De Bisschopslaan gezien vanuit het
seminariecomplex, 1^e helft 20^e eeuw.
Ansichtkaart

Een prieel op het terrein, ongedateerd.
K.D.C. 01-TF1A17626

De binnenplaats in 1926. Katholiek
Documentatiecentrum 01-TF1A17560

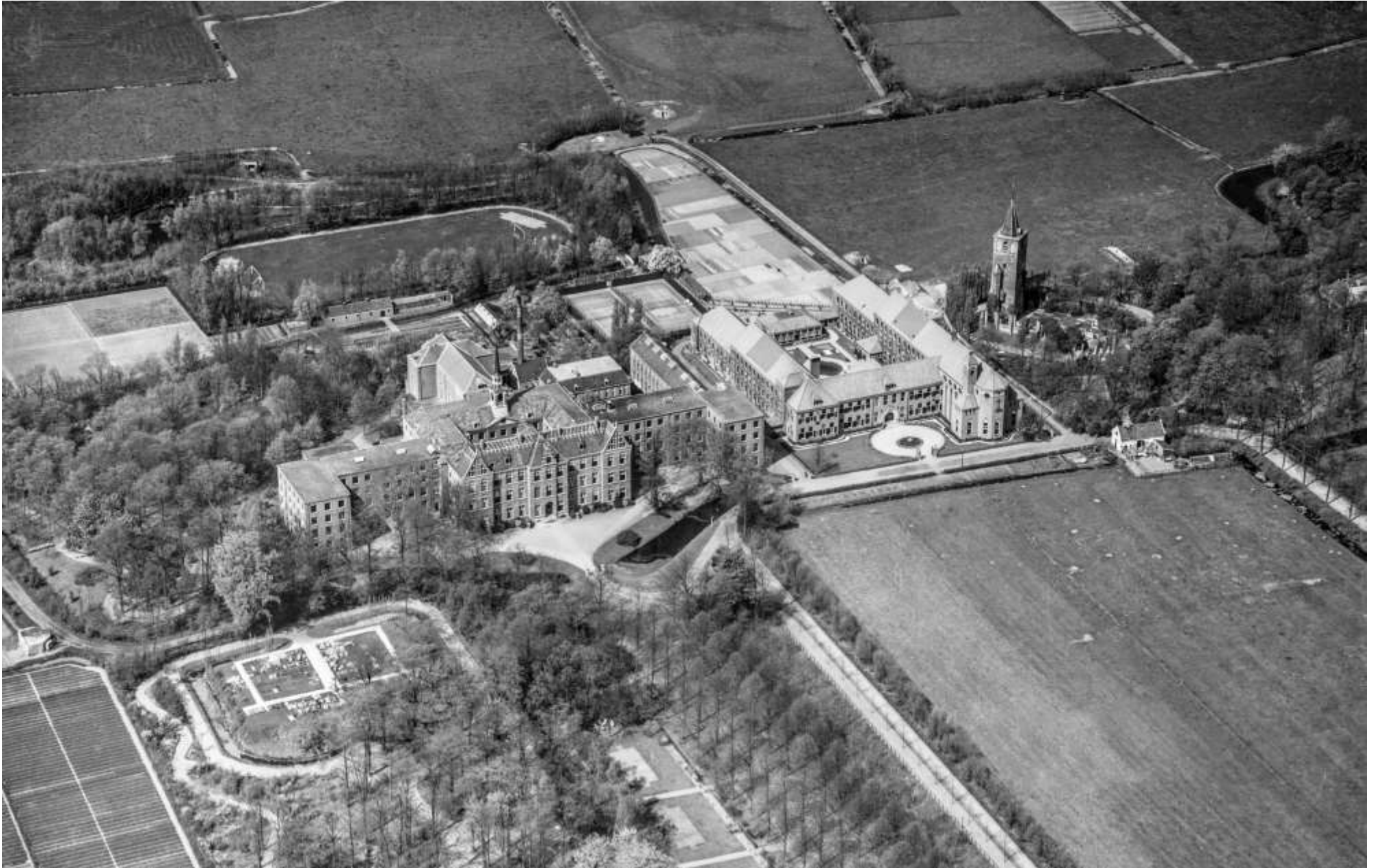
Vermoedelijk het pad langs "de Donau".
Ongedateerd, omstreeks 1926. Katholiek
Documentatiecentrum 01-TF1A17626

Luchtfoto 1937, ansichtkaart KLM

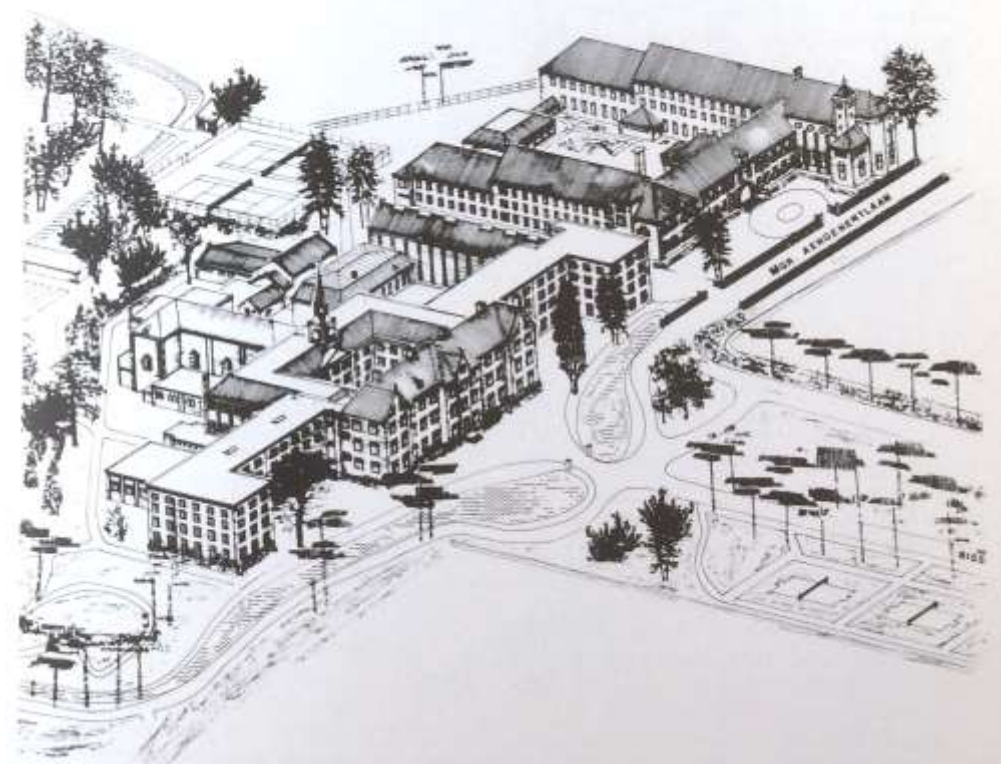
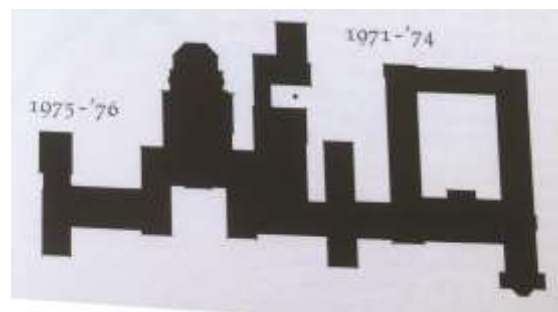
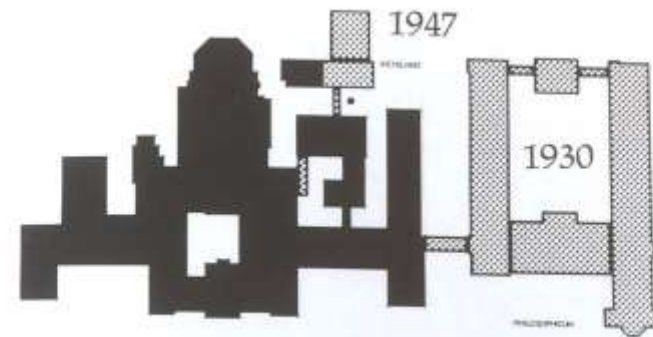
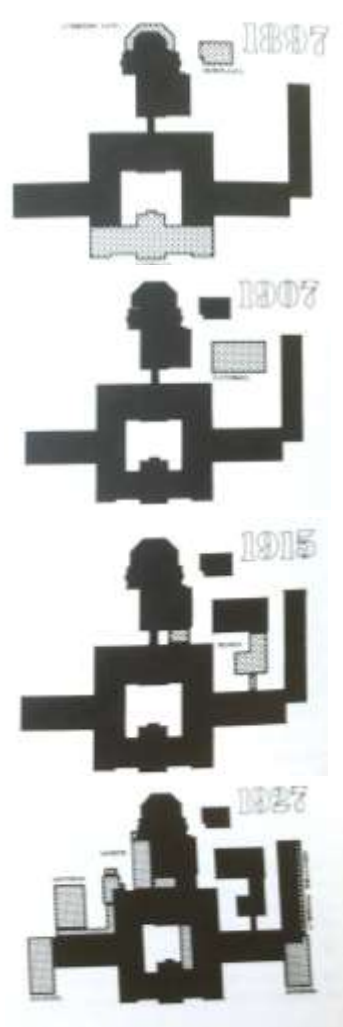
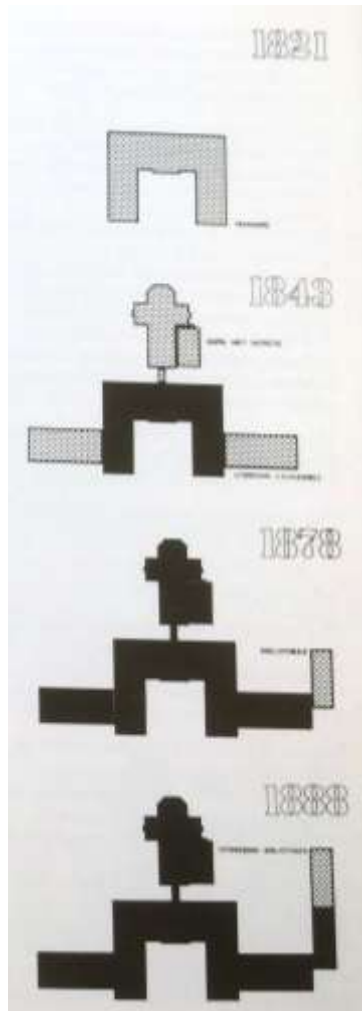
Luchtfoto 1945, www.dotkadata.nl

Luchtfoto april 1948, Aviodrome

Luchtfoto april 1948, Aviodrome

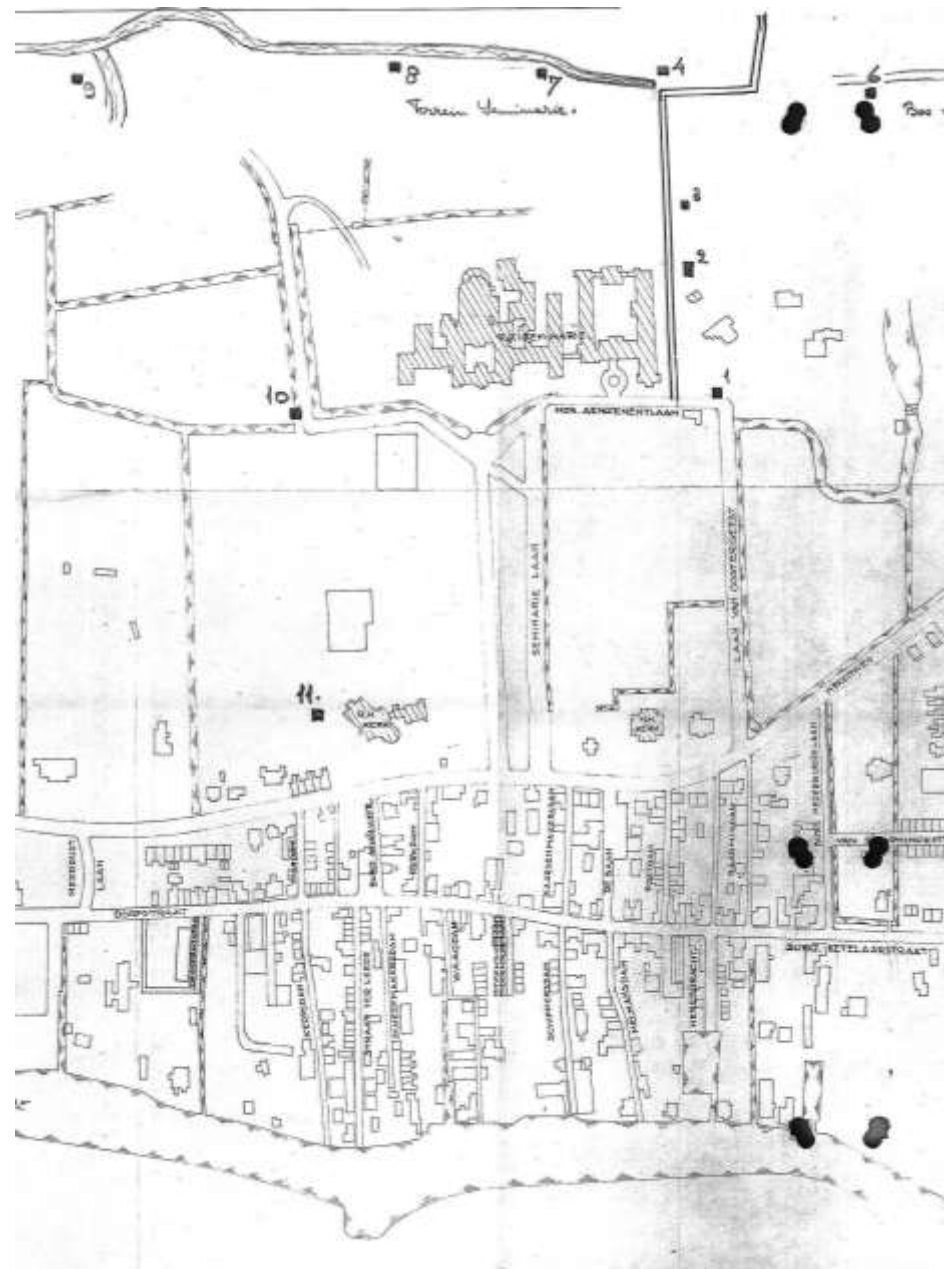
Overzicht bouwontwikkeling, bron: Prinsen, G. e.a., *Mariënhaven, Mariëngaerde, Mariënwede* (Warmond 1978)

2.1.7 De Tweede Wereldoorlog en bunkers

In 1943 komt een groot aantal Duitse soldaten naar Warmond om aan te sterken. Vanaf april 1944 nemen zij het Philosophicumgebouw en een tuinschuur in beslag. Bij het verzoek dat de directeur van het Philosophicum aandient voor schadevergoeding zit o.a. een post van f. 2.500,- voor "opbrengst tuin", omdat vroeger groenten uit de tuin verkocht en betrokken werden, hetgeen na de bezetting niet meer plaats kon vinden.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is op het terrein van het seminarie en het naastgelegen Oostergeest een aantal bunkers gebouwd. Deze bunkers waren onderdeel van een stelling die bij een geallieerde landing op de Noordzeekust de vijandelijke soldaten zo lang mogelijk moest tegenhouden. De stelling overzag het veenweidegebied tussen Voorhout en Warmond en bestreek tevens de toenmalige rijksweg Amsterdam-Den Haag.¹⁸ Na de oorlog is geprobeerd de bunkers af te laten breken, maar voor een groot deel van de bunkers is dit niet gelukt. Bunkers mochten destijds van overheidswege niet worden afgebroken tenzij ze "ernstige verkeersobstakels" vormden.¹⁹

De "Gebr. Mathot – boomkwekers" worden na de oorlog ingeschakeld om delen van het park opnieuw te beplanten. In het archief van het Bisdom van Haarlem bevinden zich rekeningen en plantlijsten, o.a. voor de aanleg van de voortuin, die f. 1685,20 kost. De rekening voor de "oude tuin Theologicum en bunker" komt uit op f. 850,85, de binnenplaats wordt aangelegd voor f. 930,50. De restauratie van het park Philosophicum kost f. 1663,50; de noordoost- en achterzijde van het Philosophicum kosten f. 1639,17.²⁰ Tevens worden er wegen om het Philosophicum aangelegd voor f 579,-. In een taxatierapport van de gebr. Mathot "van de schade, veroorzaakt aan de beplantingen rond het Philosophicum te Warmond, toegebracht door de bezetting gedurende de jaren 1940/45", wordt de totale schade geschat op f. 3933,00. Dhr. Stoffels, houtvester in de houtvesterij "Haarlem", taxeert de schade twee weken later echter op f. 2304,17. Hij komt op een lager bedrag omdat hij de schade aan "de voorzijde, de N.O. zijde, de achterzijde, de ruimte tusschen Philosophicum en bibliotheek en de binnenplaats" niet opneemt omdat hier naar zijn mening geen sprake is van bos.

Inventarisatiekaart bunkers in Warmond, 1964. R.A.L. map opruiming verdedigingswerken (0735)

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1974

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1986. Herkenbaar het kloosterbejaardenoord Mariënwijde

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 2007. Herkenbaar Park Klinkenberg en de tijdelijke woonvleugel

2.1.8 De tweede helft 20^e eeuw: verbouwing tot verzorgingscomplex

In 1965 werd een opgraving gedaan op de voormalige kasteellocatie. Bij de opgraving werden resten gevonden van een ronde waterburcht uit de 13^e eeuw.

In 1967 sluit het seminarie in Warmond. De gebouwen worden door de Stichting Mariënstaete overgenomen en geschikt gemaakt voor de verpleging en verzorging van bejaarden. Daartoe wordt tussen 1971-'74 het Philosophicum verbouwd tot verpleeghuis 'Mariënhaven', waarbij het voorgebouw wordt gesloopt en het voorplein opnieuw wordt aangelegd. De voorpleingracht wordt gedempt en de sierbeplanting direct ten zuidoosten van de entree die de sportvelden in het laanbeeld vanuit het seminarie bezien uit het oog moest houden maakt in deze periode plaats voor de huidige parkeerplaats. De strook met sportvelden en tennisbanen ten zuiden hiervan werd in deze periode opnieuw ingericht als gazon met enkele solitaire coniferen. In deze periode zal ook de fietsenstalling naast de parkeerplaats zijn gerealiseerd. In dezelfde periode wijzigt eveneens de aanleg voor het Philosophicum. Het tracé van de mgr. Aengenentlaan / Buerweg wordt aangepast waardoor het gehele perceel bij het terrein wordt getrokken. In 1974-'75 wordt achter het oude seminariecomplex het kloosterbejaardenoord 'Mariënweide' gerealiseerd en wordt in 1975-'76 het Theologicum verbouwd tot kloosterbejaardenoord 'Mariëngaerde'.²¹ Mariënweide wordt ontsloten door een nieuwe toegangsweg die aantakt op de Oude Dam. In 1977 wordt vervolgens de kapel gerestaureerd.

Op een foto uit 1976 van de achterzijde van het seminariecomplex, gezien over een van de bruggen die toegang geven tot het terrein van het latere Park Klinkenberg, is te zien dat de moestuin heeft plaatsgemaakt voor een zeer sobere inrichting met gazon en enkele struiken en jonge solitaire bomen. Uit offertes van de firma Gerts, boomkwekerij blijkt dat er al vanaf 1965 sprake is van achterstallig onderhoud in de tuin.²²

Op 19 augustus 1983 wordt kinderboerderij de Kloosterhof geopend, gelegen aan de Kloosterwei op de locatie van het voormalige kasteel Dirks Steenhuis.

In 1996 wordt Mariënhaven aan de achterzijde uitgebreid met een moderne uitbouw.

Vanaf 1998 heeft Stichting Mariënstaete plannen voor een nieuwbouwproject op de locatie van Mariënweide, dat dan in slechte conditie verkeert wegens betonrot. Architect J. Vroegindewei en landschapsarchitect M. van Gessel maken het ontwerp. Doel is het parkachtige karakter van de omgeving te versterken met meer water en bomen.²³ Op deze plannen wordt door de Warmondse politiek niet enthousiast gereageerd. Raadsleden vinden het beoogde appartementencomplex te groot en vrezen dat het resultaat detoneert in de landelijke omgeving. Bovendien wordt gevreesd dat de plannen in strijd zijn met het dan vigerende bestemmingsplan, waarin staat dat het terrein bedoeld is voor zorgdoeleinden. Het feit dat de in 1996 gerealiseerde, moderne uitbouw aan de achterzijde van het seminariecomplex niet positief was ontvangen speelde bij de bezwaren tegen deze nieuwe plannen ook een rol.²⁴ Mariënweide wordt uiteindelijk in 2005 gesloopt om plaats te maken voor het nieuwbouwproject: Park Klinkenberg.²⁵ Ten tijde van de nieuwbouw wordt een tijdelijke woonvleugel aan de westkant van de kapel gebouwd. Deze is inmiddels verdwenen. Door de bouw van deze tijdelijke woonvleugel wordt de parkaanleg in landschapsstijl ernstig beschadigd: bomen worden gekapt en paden uitgeoetst. Na de sloop van de tijdelijke vleugel zijn de paden opnieuw aangelegd. Op luchtfoto's zijn deze ontwikkelingen te volgen.

Het nieuwe Mariënwede aan de Oude Dam 1, 1976. Regionaal Historisch Centrum Leiden, PV 89350.2

Heraanleg van het voorplein van het seminariecomplex, na de sloop van het voorgebouw, juli 1976. Regionaal Historisch Centrum Leiden, PV 89350.1
Het nieuwe Mariënwede aan de Oude Dam 1, 1976. Regionaal Historisch Centrum Leiden, PV 89350.2

De achterzijde van het seminariecomplex in 1976. Op deze foto is te zien dat de moestuin achter de kapel heeft plaatsgemaakt voor een sobere inrichting met gazon en struiken. Regionaal Historisch Centrum Leiden PV 89350.1a

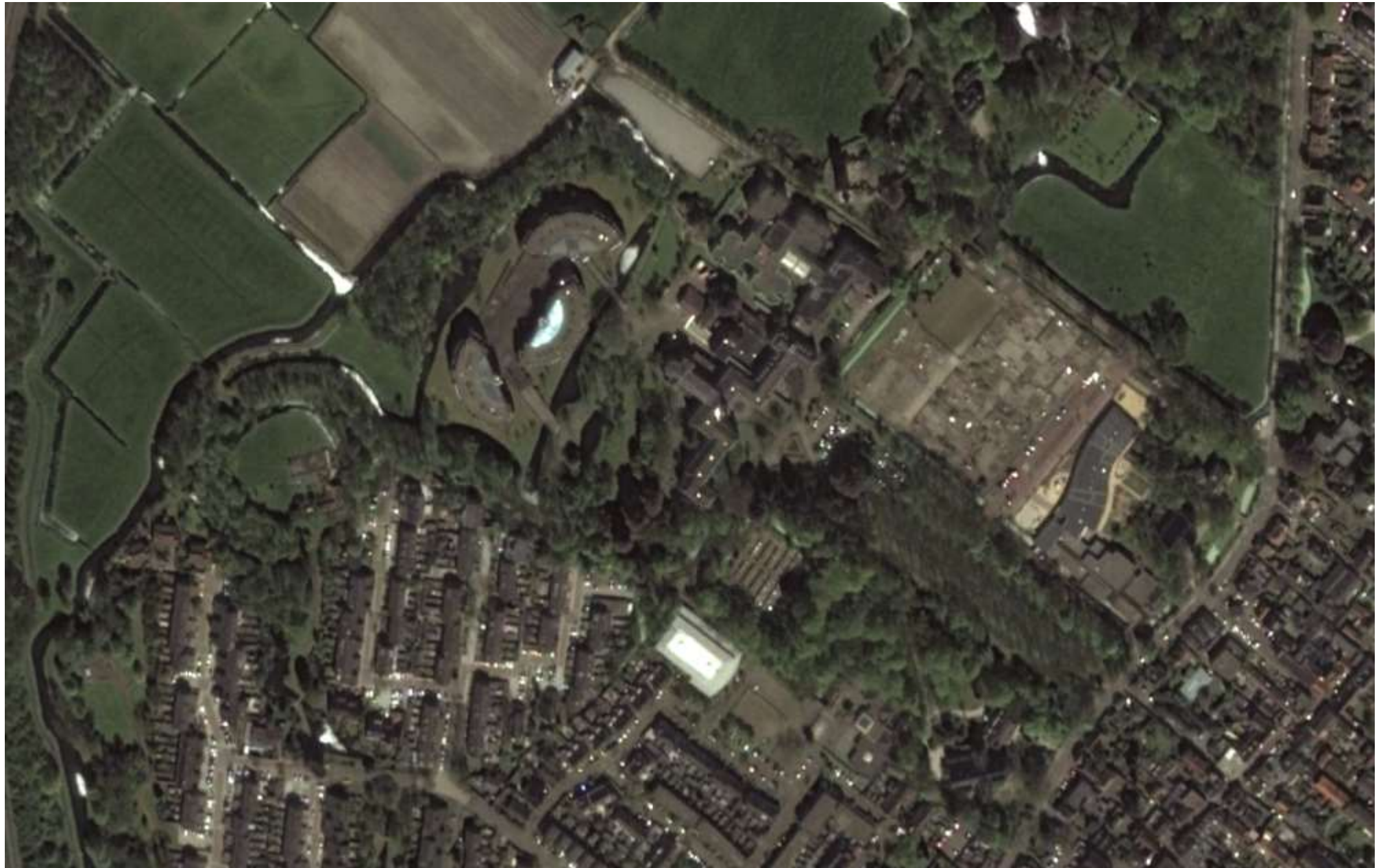
Luchtfoto 2003, Google Earth. Het uit 1976 daterende Mariënhaven voor de sloop in 2005.

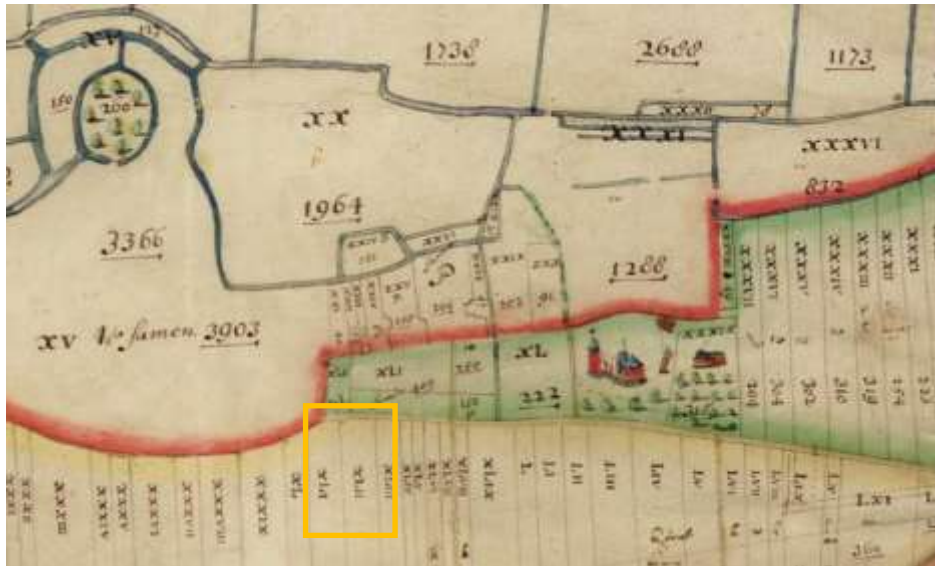
Luchtfoto 2005, Google Earth. Mariënwede tijdens de sloop ten behoeve van de bouw van park Klinkenberg. De tijdelijke woonvleugel aan de westzijde van de kapel beschadigt de parkaanleg in landschapsstijl ernstig.

Luchtfoto 2012, Google Earth. Park Klinkenberg na de gereedkoming. Goed zichtbaar de tijdelijke bebouwing die ten koste ging van de parkaanleg in landschapsstijl ten westen van de kapel.

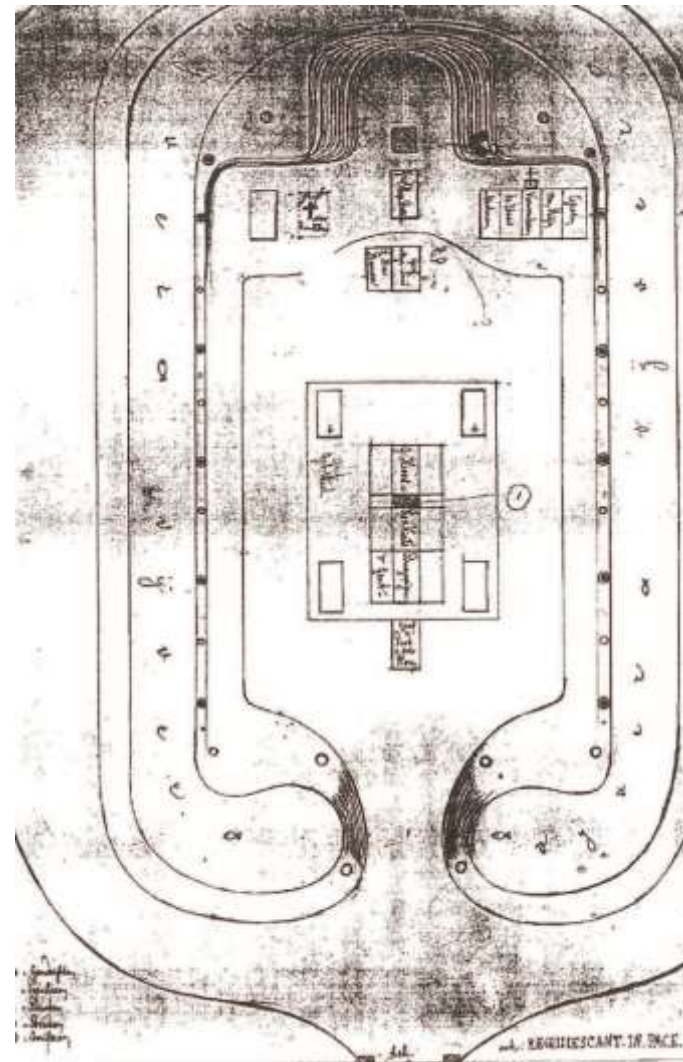
Luchtfoto 2016, Google Earth. Ter plekke van de inmiddels afgebroken tijdelijke woonvleugel is een grote open ruimte met gazon ontstaan.

Chaerte vande vrye heerlijkheid Warmond met Hofpolder fragment door Johannes Dou, 1669. De gele lijn geeft de begraafplaats weer. R.A.L. AR 600 1072 1

Kadastraal Minuutplan Warmond sectie D, 1^e blad 1818. Perceel nr. 76 "tuin", perceel 77 "bosch" en 77a "kerckhoff"

Tekening door amateurhistoricus W.C.H. Machen van de begraafplaats, vermoedelijk gemaakt tussen 1889 en 1896 zoals afgebeeld in *Matthias te Kijk* (1997), p. 177

2.2 Deelgebied R.K. Kerk St. Matthias: pastorie, parkbos en begraafplaats

2.2.1 Oudste geschiedenis tot 1797

Voor de Reformatie was de oude Matthiaskerk (de huidige Ruïnekerk) in gebruik als parochiekerk. Na de Reformatie werd het katholicisme in 1581 verboden. De Warmondse katholieken kwamen hierna lange tijd bijeen in de kapel van het Huis te Warmond waarvan de eigenaren katholiek waren. Na het vertrek van de laatste katholieke kasteel eigenaar in 1763 naar België kerkten de Warmondse katholieken vanaf 1764 bij hun geloofsgenoten in een schuilkerk in Sassenheim.

In 1796, onder het Bataafs bestuur, werd door de Nationale Vergadering besloten dat er geen bevoorrechte positie meer zou zijn voor één geloofsgenootschap. Het gevolg was dat het primaat van de gereformeerde kerk voorbij was. Hiermee kon het katholicisme weer in openbaarheid beleden worden.²⁷

In 1796 koopt de r.k. gemeente van de remonstrantse gemeente een leegstaand kerkgebouwtje aan de Herenweg. Een woning voor de pastoor wordt eerst gehuurd maar als snel wordt besloten tot de bouw van een pastorie voor het kerkgebouwtje. In 1798 laat pastoor Jacobus Groen het huidige huis De Burcht aan de Herenweg bouwen als pastorie.²⁸

2.2.2 Aankoop in 1797

In 1797 koopt pastoor Jacobus Groen twee percelen tegenover de pastorie aan de overzijde van de Herenweg. Deze percelen lagen in één lange smalle kavel die zich uitstrekte van de Herenweg tot aan de Buerweg (huidige Monseigneur Aengenentlaan). De gronden werden gekocht van de Warmondse baljuw en secretaris Cornelis le Clercq.²⁹ De percelen lagen direct ten westen van het seminariebezit. Uit de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel uit 1832 behorend bij het Kadastraal Minuut Plan Warmond sectie D 1^e blad blijkt dat perceel no. 76, omschreven als "tuin", in 1832 in bezit was van de Katwijkse grutter Klaas Cornelisz. Groen, maar het vruchtgebruik kwam toe aan de "Rooms Katholieke pastorie" van Warmond. Groen zal ongetwijfeld familielid en erfgenaam zijn geweest van pastoor Jacobus Groen. Het tweede perceel nr. 77, omschreven als "bosch" is in 1832 bezit van Gerardus Hoes "cath. priester en pastoor" te Warmond.

2.2.3 De aanleg van de begraafplaats in 1829

De katholieke gelovigen van Warmond wilden na de oprichting van de parochie in 1798 graag een eigen katholieke begraafplaats. In 1827 werd bij Koninklijk Besluit vastgesteld dat per 1 januari 1829 dat begraafplaatsen voortaan buiten de bebouwde kom moesten zijn gelegen. Na de aanneming van deze wet kwam de zaak in een stroomversnelling.³⁰ Uiteindelijk werd de oplossing gevonden in het aanbod van pastoor Hoes om 1.767 m² van het bos te verkopen aan de gemeente voor 153 gulden. Op 22 april 1829 vindt de overdracht plaats waarbij de gemeente in het bos een algemene begraafplaats aanlegt. De gemeente draagt zorg voor de aanleg van een sloot van 5 ellen breed en zes palmen diep met twee dammen als toegang beide met een hekwerk. De sloot omvatte een terrein van ca. 25m x 40m. Met de uitkomende grond van de sloten wordt het terrein opgehoogd. De gemeente is ook verantwoordelijk voor de aanleg van een pad vanaf de begraafplaats naar de Buerweg. Op 27 juli 1829 wordt de begraafplaats door de aarts priester van Holland en Zeeland, monseigneur J. van Banning, ingezegend.³¹

In de jaren hierna is er veel onenigheid over onder andere het ongeoorloofd kappen van bomen door de pastoor enerzijds en het matige onderhoud door de gemeente anderzijds. Uiteindelijk leidt dit er toe dat in 1845 de begraafplaats door de gemeente wordt verkocht aan de r.k. kerk van Warmond. Op 17 oktober 1845 vindt de overdracht plaats. Vermoedelijk zal destijds het monumentale hekwerk aan de mgr. Aengenentlaan hier geplaatst zijn. Dit hekwerk was eerder in 1821 geplaatst voor het nieuwgebouwde seminarie en kwam in 1843 beschikbaar nadat het seminarie in dat jaar wordt uitgebreid met een verlenging van de bestaande oostelijke en westelijke vleugels en de aanleg van een slingerende waterpartij als terreinafscheiding. Dit hekwerk was oorspronkelijk afkomstig van de buitenplaats Sparen Hout bij Haarlem.³²

Het hek van de hofstede Sparenhout bij Haarlem. Prent door Hendrik de Leth (1703-1766)

Bovenste twee foto's van de kerk zijn van ca. 1900. De brede sloot als grenssloot met de Herenweg is op de foto links boven duidelijk zichtbaar. Regionaal Historisch Centrum Leiden, beeldbank, gn 005957 (l.) en gn 005959 (r.).

Ansichtkaart met het oorspronkelijke smeedijzeren toegangshek aan de Herenweg, ca. 1900. Regionaal Historisch Centrum Leiden, beeldbank, pbk 4625.

2.2.4 De bouw van de Matthiaskerk en pastorie in 1857

In 1853 wordt in Nederland de bisschoppelijke hiërarchie hersteld, en komt er een ware bouwmaatschappij van in neogotische stijl uitgevoerde katholieke kerken op gang. Zo ook in Warmond. In 1857 werd door het kerkbestuur besloten tot de bouw van een nieuwe kerk. De kerk moest gebouwd worden op de eigen grond aan de overzijde van de Herenweg. De smalle langgerekte kavel was echter niet breed genoeg om de wens een vrijliggende, duidelijk herkenbare en op het oosten georiënteerde kerk te kunnen realiseren met een naastliggend eveneens nieuw te bouwen pastorie.³³ In 1857 werd de langgerekte kavel ten zuidwesten en aanpalend aan de bestaande kavel aangekocht voor fl. 2.550,00. Deze kavel die van de Herenweg tot aan de Buerweg liep bestond uit drie percelen. In 1832 betrof dit vanaf de Herenweg gezien perceel nr. 75 "tuin", nr. 74 "boomgaard" en nr. 75 "bosch". Bij de aankoop in 1857 is het gebruik nog niet veranderd en is er sprake van "moestuin, trekkast en broeierij met stenen bekisting", een boomgaard en een perceel voorzien van heestergewassen en hakhout.³⁴

In juli 1857 geeft de bisschop van Haarlem toestemming voor de bouw van de nieuwe kerk. Op 21 april 1858 volgt de toestemming voor de bouw van de pastorie. Beide gebouwen worden ontworpen door de Leidse architect Th. Molkenboer (1796-1863). Molkenboer was geen onbekende. In 1837 bouwt hij bij het seminarie een nieuwe stal en koetshuis en in 1843 wordt de neoclassicistische kapel van het seminarie gebouwd, naar zijn ontwerp.

Met de bouw van de kerk en pastorie zullen het perceel bos uit 1798 met begraafplaats en het nieuw aangekochte bos zijn samengevoegd en omgevormd tot een kerktuin met wandeling. Het in 1857 aangekochte perceel boomgaard werd hierbij ingericht als moestuin aangezien de bestaande moestuin aan de Herenweg moest wijken voor kerk en pastorie met omliggende tuin. Foto's van rond 1900 tonen een verzorgde tuinaanleg rondom de kerk en pastorie aan de zijde van de Herenweg met een smeedijzeren toegangshek op een dam als entree naar de kerk met aan weerszijden een grenssloot langs de Herenweg.

2.2.5 Uitbreiding van de begraafplaats: 1910

In 1910 wordt de begraafplaats vergroot naar ontwerp van de architect Leonardus van der Laan (1864-1942). Van der Laan werkte als zelfstandig architect sinds 1891 te Leiden. Van der Laan werkte, later samen met zijn zoon ir. J.L.A. van der Laan (1896-1966), veel voor katholieke opdrachtgevers waaronder zowel de r.k. parochie als het seminarie in Warmond.³⁵ De bestaande begraafplaats werd twee keer zo groot door de toevoeging van een nieuw gedeelte aan de westzijde. Hiertoe moest een stuk van het bos worden gekapt en de omringende sloot worden verlegd. Voor de ophoging van het nieuwe gedeelte was 1.612 m³ grond nodig.³⁶ Bij de vergroting van de begraafplaats is het hekwerk op de originele locatie in de as van het oudste gedeelte van de begraafplaats blijven staan, waardoor deze entree niet in de as van de vergrote begraafplaats ligt.

Uitsnede van de luchtfoto april 1948, Aviodrome

Foto's van de actuele situatie van het toegangshekwerk en de plint rond de kerk

2.2.6 Uitbreiding van de begraafplaats in 1950

In 1950 werd de begraafplaats aan de kerkzijde (oost) over de gehele breedte uitgebreid, waarbij wederom de sloot is verlegd.³⁷ Deze vergroting zal hebben samengehangen met de aankoop van een gedeelte van de begraafplaats in 1950 door het seminarie. In 1996 deed het seminarie afstand van haar rechten.³⁸

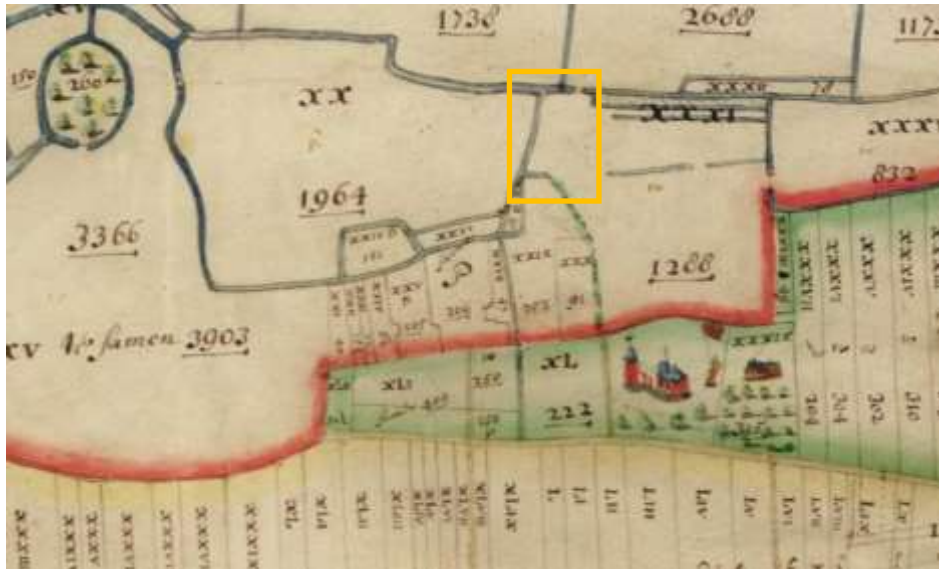
2.2.7 Vergroting van de kerk in 1953

In 1953 is de kerk vergroot waartoe de zij-ingang in de hoek van dwarsbeuk en koor is gesloopt en vervangen door de huidige zij-ingang. Verder is een nieuwe dagkapel (Jozefkapel), een nieuwe doopkapel en een Mariakapel toegevoegd. Het priesterkoor is vergroot en tot slot is de oude sacristie gesloopt en vervangen door een nieuwe onderkelderde sacristie en een bijsacristie.³⁹

Het huidige hekwerk langs de Herenweg en het lage hekwerk rond de plint van de Sint Matthiaskerk is vermoedelijk in 1953 aangebracht.

2.2.8 Schoolgebouwen vanaf 1968

In 1968 werd op een deel van het in 1857 aangekochte langgerekte kavel de kleuterschool de Hummelburcht gebouwd. De kleuterschool werd gebouwd op hier omstreeks 1857 aangelegde moestuin. Een klein stukje van de moestuin, precies waar het slingerpad langs de moestuin voerde is hierbij gehandhaafd en tot op heden nog als zodanig nog in gebruik. Ter ontsluiting van de kleuterschool werd het Leerpad aangelegd dat school verbond met de Herenweg. Eind jaren '80 werd als gevolg van de veranderende onderwijswetgeving de Hummelburcht samengevoegd met de r.k. lagere school de Leerhoeve die in de wijk Endepoel lag. Aangezien er geen uitbreidingsmogelijkheden waren in Endepoel werd besloten om op de locatie van de kleuterschool uit te breiden. In 1989 is de basisschool gebouwd door een nieuw deel aan de vier kleuterlokalen van de Hummelburcht vast te bouwen. De nieuwe school kreeg de naam R.K. Basisschool de Waaier.

Fragment van de kaart 'Chaerte vande vrye heerlijkheid Warmond met Hofpolder' door Johannes Dou, 1669. R.A.L. AR 600 1072 1

'Lustplaats van den heer Hendrik Colonius' in A. Rademaker, *Rhynlants fraaiste gezichten* (Amsterdam 1732), plaat 20

Fragment van de kaart Floris Balthasar en Balthasar Florissoon van Berckenrode, *Caertboek van Rynland*, manuscriptkaart Warmond, 1615. Archief Hoogheemraadschap Rijnland, inv.nr. A. 4181

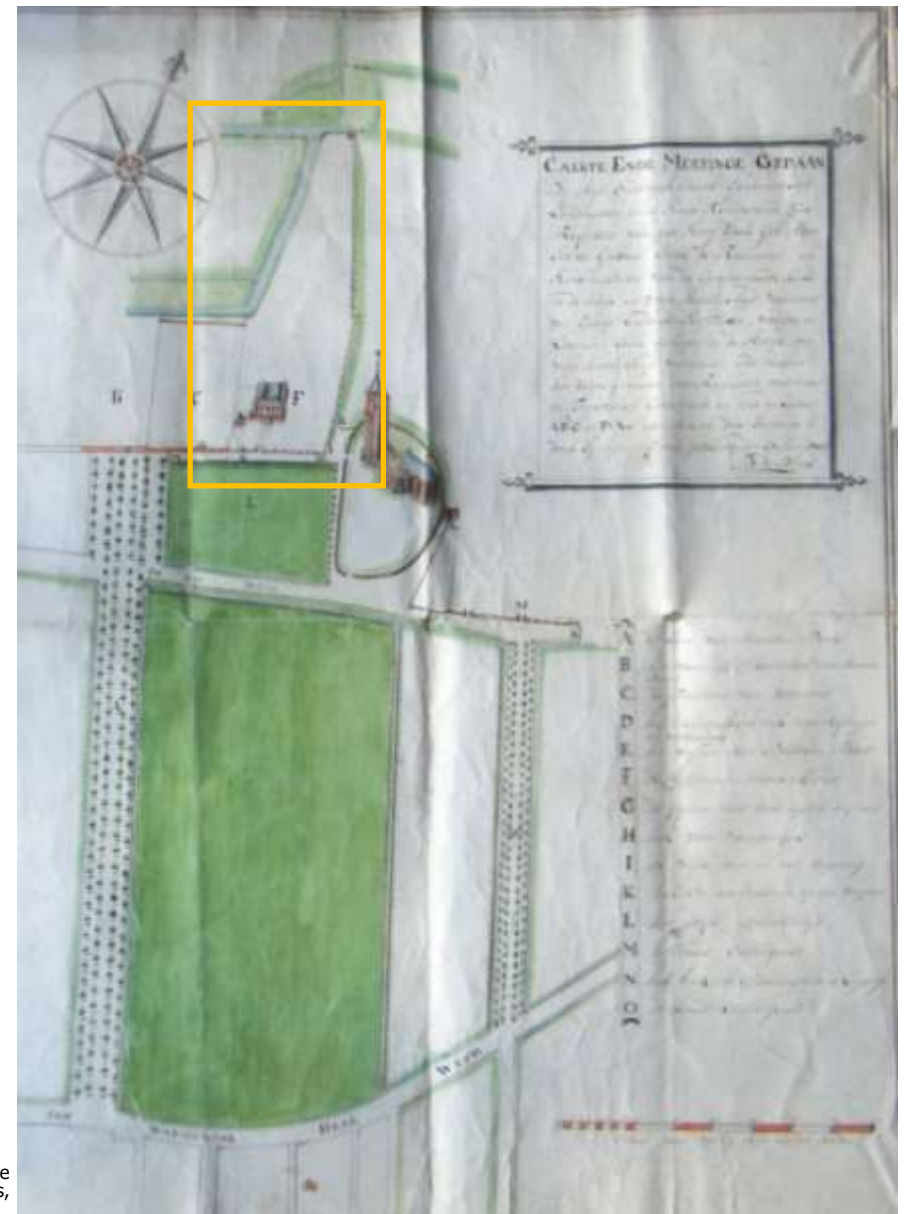
2.3 Deelgebied Schoonoord

2.3.1 De 17^e eeuw: een naamloze hofstede

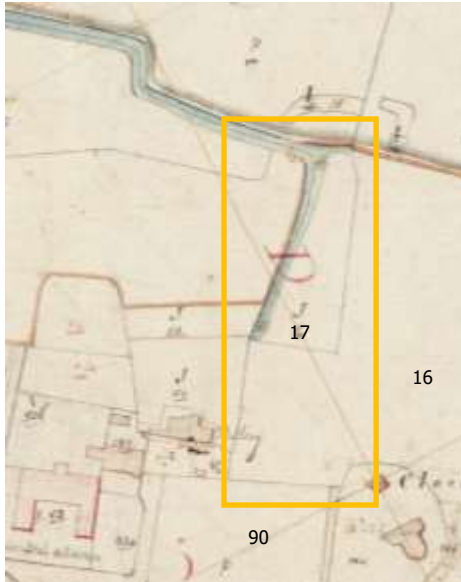
Op de kaart van Floris Balthasar en Balthasar Florisz. van Berckenrode uit het *Caertboeck van Rynland* uit 1615 is te zien evenwijdig aan en ten noorden van de Buerweg een weg loopt (ter hoogte van de huidige straat Park Klinkenberg). Deze weg voert vanaf de Ruïnekerk in westelijke richting naar de Oude Dam. Aan de noordzijde van deze weg liggen begin 17^e eeuw een aantal huizen. Vanaf de Ruïnekerk gezien is het eerste huis een hofstede die zich zal ontwikkelen tot buitenplaats Schoonoord. De oudst bekende vermelding betreft een executoriale verkoop van dit huis in 1667, dat dan eigendom is van Clara Erasmus en Hendriesta van der Seyll.⁴⁰

2.3.2 Eerste helft 18^e eeuw: stichting en teloorgang van Schoonoord als buitenplaats

Na diverse eigendomswisselingen in de tweede helft van de 17^e eeuw wordt op 3 juli 1715 het huis met erf groot 202 roeden voor 170 gulden verkocht aan Joseph Hewlate. Hewlate koopt in november van hetzelfde jaar van Anna Hendrina vrouwe van Wassenaar van Warmond 120 roeden aanpalende grond voor 150 gulden.⁴¹ In 1720 vergroot Hewlate zijn bezit met een boomgaardje. In deze akte wordt zijn bezit inmiddels genoemd als "seeker plaisier plaasje". Op 17 juni 1731 verkoopt Hewlate's zoon, namens zijn in Engeland verblijvende vader, "een huys en erve met sijn plantagie en stallinge sijnde een buytenplaats" met een oppervlakte van 413 roeden. Koper voor 3.500 gulden is de Amsterdamse koopman Hendrik Colonius. Het door Colonius gekochte huis staat afgebeeld in A. Rademaker, *Rhylands Fraaiste Gezichten* (1732). In 1735 verkoopt Colonius zijn buitenplaats voor 2.000 gulden aan Anna Elisabeth douairière graaf de Rayneval geboren Glimmer.⁴² Na haar dood in 1748 verkoopt haar zoon Jean Gabriel graaf de Rayneval Schoonoord op 22 april 1750 aan Maria van Deutekom voor 1.400 gulden.⁴³ Enkele maanden later staat Schoonoord nog afgebeeld op de 'Kaart van de Kerkbuurt onder Warmond' door B. de Baas van 27 juni 1750. Opvallend is dat tussen 1731 en 1750 de koopprijs van Schoonoord van 3.500 gulden is gedaald tot 1.400 gulden.

Detail Schoonoord op de 'Kaart van de Kerkbuurt onder Warmond' door B. de Baas, 1750. Collectie Huis Oostergeest

Kadastraal Minuutplan Warmond sectie D, 1° blad 1818. Het voormalige Schoonoord is nog herkenbaar in perceel nr. 17 "tuin". Het deel ten zuiden hiervan gelegen tussen perceel nr. 17 en perceel nr. 90 is inmiddels getrokken bij perceel nr. 16 de Kloosterweide

Chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402, uitgave 1898

Fragment van de situatiekaart van de parkaanleg van de buitenplaats Oostergeest, na 1850. Linksboven zijn de percelen Schoonoord zichtbaar met daaronder het weiland waar het recht van overpad op berust. Coll. Huis Oostergeest.

Foto Stichting PHB, 2005

2.3.3 Tweede helft 18^e eeuw tot 1850: "een partij land"

Vóór of in 1753 is Schoonoord gesloopt. Bij de verkoop in december 1753 is er sprake van "een partij land groot 413 roeden, waarop voor dezen een heeren-huysing gestaan heeft, genaamd Schoonoord". Koper voor 275 gulden is Abraham Edens, eigenaar van de naastgelegen buitenplaats Oostergeest.⁴⁴ In 1754 komt Abraham Edens als eigenaar van het voormalige Schoonoord overeen met Bastiaan Boers (eigenaar van de Franse kostschool) in een akte van schikking voor de Hoge Raad van Holland dat hij het recht verkrijgt "ten eeuwigen dage (..) een vrije en onverhinderde passage voor Rijtuig en Paarden langs het gemeene pad geleege, en strekkende van de kerk van Warmond zuidwaarts aan, voorbij de Huijsinge van de Pastorije aldaar zoodanig nog thans dat den requirant en zijne successeuren van het voorschreve land het gemelde pad alleen zullen mogen berijden door het Hekke althans door den requirant ten zijdoosten van de voorschreevene geweene buiten-plaats Schoonoord gedaan."⁴⁵ Edens verkreeg hiermee het recht om via het pad (Klinkenberg) langs de westzijde van de ruïnekerk over het weiland tussen de Franse kostschool naar het toegangshek van het voormalige Schoonoord te rijden als entree naar zijn land.

2.3.4 Schoonoord 1850-heden: verdergaande afkaveling

Het recht van overpad blijft lang gehandhaafd. In 1880 doen de gezusters Petronella Adriana Leemans en Maria Elisabeth Leemans als eigenaren van het perceel genaamd Schoonoord afstand van het recht van overpad ten faveure van het seminarie, sinds 1798 eigenaar van het met dit recht van overpad belaste perceel. Dit perceel was door het seminarie in de 19^e eeuw ingericht als professorentuin. In ruil hiervoor verplichtte Casparus Josephus Martinus Bottemanne als president van het Seminarie zich om een afscheiding in hout of ijzer voor zijn kosten langs de erfgrans op te richten.

Tegelijk met de opheffing van het recht van overpad zal het pad Klinkenberg in noordelijke richting zijn doorgetrokken ter ontsluiting van de percelen Schoonoord op de grens met de buitenplaats Oostergeest. Dit pad komt voor het eerst voor op de chromotopografische kaart Bonneblad nr. 402 uit 1898. Met het doortrekken van dit pad is Schoonoord sindsdien als twee kavels (het meest noordelijke kavel als moestuin en het zuidelijke kavels als weiland duidelijk herkenbaar en ook in gebruik vrijwel onveranderd gebleven tot ca. 1930.

In 1930 wordt het seminarie uitgebreid met de bouw van het Philosophicum. Op het open terrein tussen de Ruïnekerk en het seminarie wordt naar ontwerp van architect Jan Stuyt een nieuwe vleugel en een extra kapel gebouwd. Aan de achterzijde wordt een gerende strook grond van het perceel Schoonoord aangekocht zodat ook vanuit het Philosophicum de tuinaanleg achter het seminarie bereikbaar is. Op een luchtfoto uit 1948 is dit nieuwe pad goed zichtbaar. Inmiddels is het weiland van Schoonoord dan geheel in gebruik als moestuin en bollenland. Aan de westzijde is inmiddels een kas gebouwd.

Na de sluiting van het seminarie in 1967 worden de gebouwen overgenomen door de Stichting Mariënstaeete. Tussen 1971 en 1974 wordt het Philosophicum verbouwd tot verpleeghuis Mariënhaven. In 1995 is van het zuidelijke perceel weiland van Schoonoord 500m² (5 are en 95 centiare) verkocht door de familie Leemans aan de Stichting Huisvesting, Serviceverlening, Verzorging en Verpleging Mariënhaven ten behoeve van de uitbreiding van psychogeriatrisch centrum Mariënhaven met 150 bedden en 15 plaatsen voor dagbehandeling.⁴⁶ Bij de verkoop werd onder andere vastgelegd dat maximaal 2 are en 50 centiare bebouwd mocht worden, er een uitdrukkelijk verbod gold om bouwverkeer of ander zwaar verkeer over het pad langs de Oude Toren (= pad Klinkenberg) toe te laten en kreeg de familie Leemans een beslissende stem, nu en in de toekomst, in de vaststelling van "hoe de beplanting tussen het dienend erf en het pad langs de oude Toren en het bollenland er uit zal zien". De uiteindelijke gerealiseerde

bouwplannen met het centrale gedeelte met op de vier hoeken paviljoens, weken sterk af van het voorontwerp. Aan de noordzijde van deze paviljoens is een calamiteitenuitweg ten behoeve van Mariënhaven gemaakt die uitkomt op het verlengde deel van het pad Klinkenberg. Om de nieuwbouw uit 1996 enigszins uit het zicht te houden is na 1996 de zuidzijde van het perceel Schoonoord beplant. In 2004 vindt er nog een grondruil plaats, waarbij 150 m² tussen de eigenaren van Schoonoord en Mariënhaven is geruild. Het oudste deel van het pad Klinkenberg dat tussen de Ruïnekerk en de aanbouw van Mariënhaven ligt is in 2016 door de familie Leemans gekocht van de hervormde gemeente van Warmond.⁴⁷

Luchtfoto april 1948, Aviodrome

Opname van de actuele situatie van complex Mariënhaven

3. ACTUELE SITUATIE: BESCHRIJVING EN WAARDERING

In het voorliggende hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de actuele situatie van Mariënhaven op hoofdlijnen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een analyse en interpretatie van de actuele situatie en een tuinhistorische waardstelling.

Deelgebiedenkaart; 1, Seminarie en omgeving met: 1a Bisschops- en Seminarielaan, 1b Omgeving gebouwen, 1c Voormalige kasteellocatie, 1d Terrein Park Klinkenberg; 2 R.K. kerk St. Matthias; 3 Schoonoord

3.1 Werkmethode

In het voorgaande hoofdstuk is inzicht ontstaan in de ruimtelijke structuur, opbouw en gelaagdheid van de actuele situatie. Het tuinhistorisch onderzoek bestaat uit een presentatie van de feitelijke gegevens. Een belangrijk deel van deze gegevens zijn waarnemingen binnen het object van onderzoek zelf. Andere gegevens bestaan uit kaartmateriaal, oude foto's, beschrijvingen, luchtfoto's en relevante archivalia. Door gegevens uit verschillende bronnen met elkaar te vergelijken zijn conclusies getrokken over de aanleg- en gebruiksgeschiedenis en wordt hiervan een interpretatie gegeven.

Uit het historisch onderzoek naar de tuingeschiedenis en de wijzigingen per periode valt af te leiden welke onderdelen en aspecten uit verschillende fasen in het object van onderzoek bewaard zijn gebleven. Hieruit is in principe ook de relatieve betekenis van deze onderdelen voor het historisch karakter van de totale aanleg vast te stellen. Dit werkt door in de waardestelling. Bewaarde onderdelen en aspecten uit aanlegfasen in het verleden kunnen een hoge, een positieve en een indifferente monumentwaarde hebben.

Het studiegebied bestaat uit drie deelgebieden. Dit betreft:

1. Seminarie en omgeving;
 - a. Bisschops- en Seminarieaan;
 - b. Omgeving gebouwen;
 - c. Voormalige kasteellocatie;
 - d. Terrein Park Klinkenberg.
2. Terrein rooms katholieke kerk St. Matthias;
3. Terrein Schoonoord.

In het voorliggende hoofdstuk wordt de actuele situatie van Mariënhaven beschreven en gewaardeerd. De parkaanleg in de actuele situatie wordt beschreven aan de hand van vijf structurelementen:

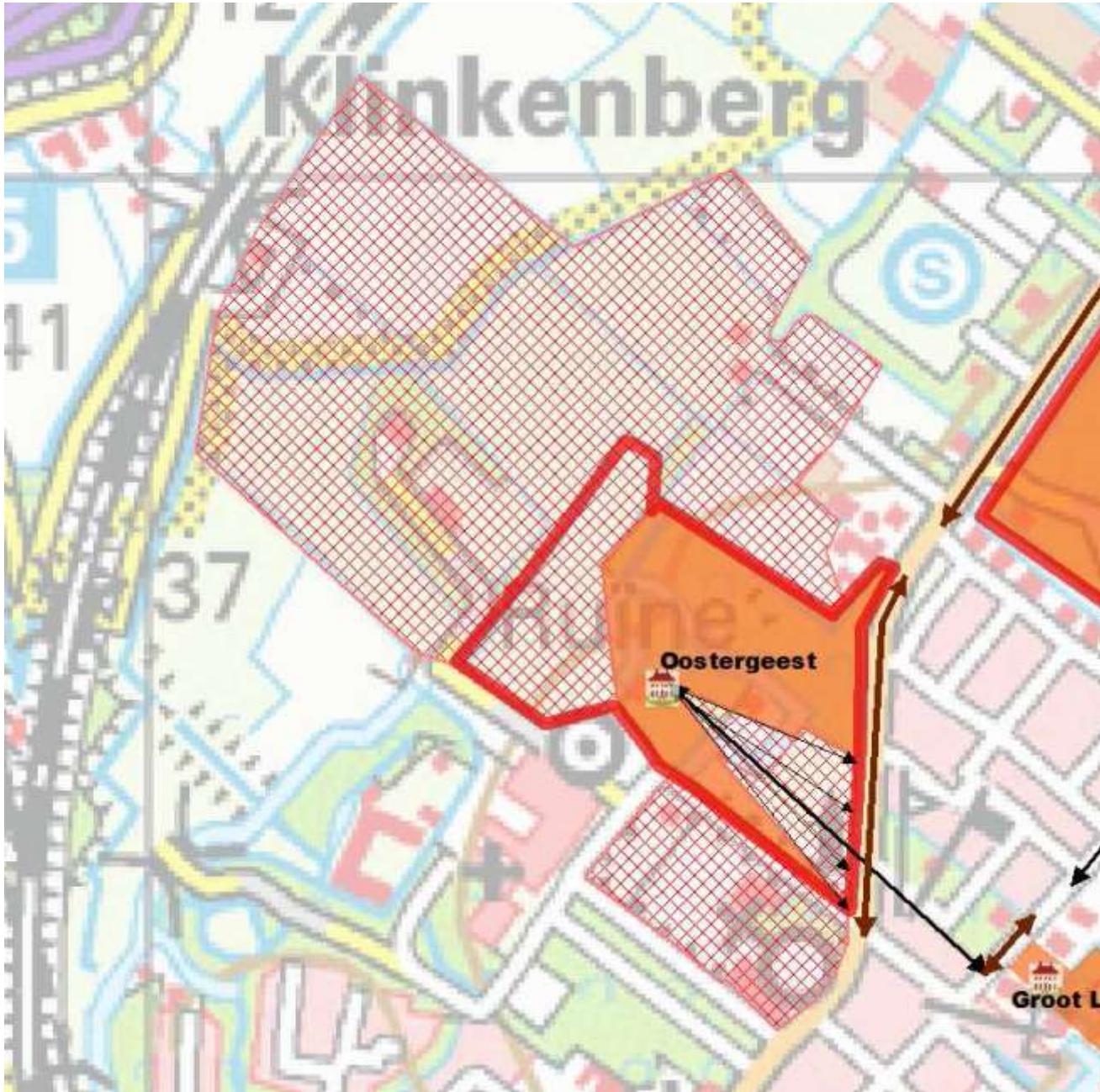
- Typering
- Bouwwerken;
- Wegen en paden;
- Water;
- Beplantingen.

Bewaard gebleven onderdelen en aspecten uit het verleden kunnen een hoge, een positieve en een indifferente monumentwaarde hebben. De onderdelen en aspecten zijn getoetst aan de hand van de criteria gaafheid (authenticiteit) en zeldzaamheid. NB oudere parkonderdelen hebben niet per definitie een hogere cultuurhistorische waarde. De waardestelling is onafhankelijk en objectief en dus toetsbaar, verifieerbaar en reproduceerbaar. 'Onafhankelijk' wil in dit verband zeggen dat de waardestelling alleen op de tuin- en cultuurhistorische waarden is gebaseerd, los van de staat van onderhoud, gebruikersbelangen, eventuele ontwerpoverwegingen en financiële aspecten.

De waardestelling heeft een beperkte geldigheidsduur. Waarden zijn niet statisch en kunnen in de loop van de tijd veranderen als gevolg van nieuwe inzichten en gewijzigde omstandigheden. Immers, vergelijkingen met referentieobjecten, vergelijkingen met resultaten uit eerder onderzoek, en maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden de waardestelling. De waardestelling is zuiver gebaseerd op de bestaande situatie. De waarde van verdwenen onderdelen of verdwenen gebouwen kan immers op geen enkele wijze getoetst of geverifieerd worden.

De tuinhistorische waardestelling voor Mariënhaven betreft een interne waardestelling. Een contextuele waardestelling waarbij de vergelijking gemaakt wordt met andere soortgelijke objecten behoort niet tot het voorliggende project. Belangrijke elementen van een interne waardestelling zijn:

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
- Het idee achter het ontwerp;
- De vorm, onderliggende structuren;
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
- Andere historische aspecten.

Landgoed biotoop van Oostergeest

3.2 Monumentenstatus

Het studie-/plangebied kent verschillende vormen van bescherming van cultuurhistorische waarden. Het gebied valt geheel binnen het beschermd dorpsgezicht van Warmond. Daarnaast is het plangebied onderdeel van de door de provincie aangeduide landgoederenzone. Het studiegebied valt buiten de grenzen van de landgoedbiotoop Oostergeest, maar ligt wel gedeeltelijk in 'het blikveld' behorende bij de landgoedbiotoop Oostergeest. Diverse gebouwen binnen het plangebied zijn beschermd als rijksmonument en gemeentelijk monument. Onderstaand een overzicht van de beschermde cultuurhistorische waarden binnen het studiegebied.

Warmond

Beschermd dorpsgezicht
Locatie: Warmond
Monumentnr. 1D-294-C2

Buitenplaatsenzone Warmond

Bisschopslaan-Seminarielaan: III "Groen en villa's: gebieden die landgoedkarakter versterken"
Groot-Seminarie: IV "overige gebieden grenzend aan basisstructuur"

Vml. Groot-Seminarie

Rijksmonument
Monumentnr.: 38285

Terrein waarin de overblijfselen van het kasteel van Dirc van Teylingen

(Deelgebied voormalige kasteellocatie)
Rijksmonument, categorie archeologie
Monumentnr.: 46176

NB in de nota archeologie van de gemeente Teylingen wordt het terrein aangemerkt als "terrein van zeer hoge archeologische waarde" met de volgende uitleg: "Dit is een beschermd terrein met resten van een waterburcht, mogelijk het 'stienhuis' van de heer Dirk van Teylingen uit ongeveer 1270. In 1965 werden sporen van een ringmuur en woongebouwen gevonden".⁴⁸

Rooms-katholieke kerk "Sint-Matthias"

Betreft: Kerk, pastorie, tuinaanleg, park en begraafplaats
Herenweg 76, Warmond
Gemeentelijk monument
Monumentnr.: 1525/WN007

De bolletjeslijn geeft de grens aan van het Beschermd dorpsgezicht

Het elektriciteitshuisje gezien vanaf de Herenweg

Deelgebiedenkaart; Bisschops- en Seminarielaan

Achter de parkeerplaats is de fietsenstalling zichtbaar

Het sierhekwerk (één zijde) met in het groenvak de zandstenen pilaren

3.3 Beschrijving actuele situatie

3.3.1 Deelgebied Seminarie en omgeving: Bisschops- en Seminarieaan

Algemene typering

De Bisschopsaan is de pronkreef van het complex en vormt de hoofdas van het complex. Deze eindigt bij het voorplein van het hoofdgebouw, het Theologicum. De Bisschopsaan is gaaf en dominant aanwezig. De Seminarieaan ligt minder duidelijk in het terrein, mede omdat deze weg vanuit het complex niet toegankelijk is. De Seminarieaan oogt rommelig door deels ontbrekende laanbeplanting en door de parkeerplaats die deels in de laan ligt.

Bouwwerken

In dit deelgebied staan de volgende bouwwerken:

- Elektriciteitshuisje (20^e eeuw);
- Fietsenstalling (ca. eind 20^e/21^e eeuw);
- Gemetselde pilaren met zandsteen versiering en sierhekwerk met lantaarnpalen (niet historisch) aan de Herenweg (bj. 1909, hekwerk verplaatst en aangepast);
- Gaashekwerk langs de Herenweg (21^e eeuw);
- Hardstenen palen op het voorplein van Mariëngaerde. Tussen de palen langs het huis hangt een metalen ketting (eind 20^e eeuw);
- Metalen sierhekwerk bij het terras grenzend aan het Theologicum (21^e eeuw).

Overige inrichtingselementen:

- Lantaarnpalen met een modern armatuur bij de parkeerplaatsen (20^e eeuw);
- Lantaarnpalen met een historiserend armatuur bij de Bisschopsaan en de Seminarieaan (20^e eeuw);
- Een onderbroken rand van betonbanden (varkensruggen) langs de Bisschopsaan aan beide zijden (eind 20^e/21^e eeuw);
- Betonpalen op strategische plaatsen bij oversteekplaatsen voor voetgangers en op de hoek van het perk in de Monseigneur Aengenentlaan (eind 20^e/21^e eeuw);
- Houten palen langs de stoep in de Monseigneur Aengenentlaan (21^e eeuw);
- Metalen palen op de parkeerplaats bij het voetpad richting de Bisschopsaan (21^e eeuw);
- Diverse banken (eind 20^e/21^e eeuw);
- Fietsenbeugels (21^e eeuw);
- Diverse borden van Marente (21^e eeuw);
- Brievenbus (21^e eeuw);
- Vlaggenmast (21^e eeuw);
- Diverse verkeersborden (21^e eeuw);
- Camera's (21^e eeuw).

Voorplein van het Theologicum met hardstenen palen en een metalen ketting

De Bisschopsaan met historiserende armaturen, varkensruggen en banken

Pad aan de westzijde van de Bisschopslaan richting Mariëngaerde door een bosperceel

Verbindingspad tussen de Bisschopslaan en de parkeerplaats, tussen de parkeerplaatsen staan paardenkastanjes

De Seminarieweg met aan de rechterzijde parkeerplaatsen tussen de resterende laanbomen

Wegen en paden

In dit deelgebied komen de volgende verhardingstypen voor:

- Asphalt:
 - Het oostelijke deel van de Seminarielaan.
- Betonklinkerkeien:
 - De Monseigneur Aengenentlaan, de Oude Dam, de Bisschopslaan en het westelijke deel van de Seminarielaan in keperverband.
- Sierbestrating / -motieven:
 - De parkeerplaatsen, de randen zijn gelegd in betonklinkerkeien in halfsteensverband. De vakken zijn gelegd in betontegels met kinderkopmotief;
 - Terras tegen het Theologicum is gelegd in grindtegels met gebakken klinkers.
- Betontegel 30x30cm:
 - De stoep en fietsenstalling ten oosten van de Monseigneur Aengenentlaan en ten noorden van de Seminarielaan;
 - Rond de stalling van fietsen ten noorden van de Monseigneur Aengenentlaan;
 - De wandelpaden langs weerszijden van de Bisschopslaan.
- Betonwaaltjes:
 - De weg tussen het voorplein Monseigneur Aengenentlaan in halfsteensverband;
 - De buitenrand van het voorplein van het Theologicum in halfsteensverband met plinten;
 - De wandelpaden aan de oostzijde van het Theologicum in blokverband.
- Gebakken klinkers:
 - Het pad tussen de Monseigneur Aengenentlaan en het terras.
- Kinderkopjes:
 - De binnenrand van het voorplein van het Theologicum.

De verhardingen in dit deelgebied zijn grotendeels in de tweede helft 20^e eeuw aangelegd. De verhardingen in dit deelgebied zijn technisch beschouwd in goede staat. Wel is zichtbaar dat de verhardingsvlakken rond het Theologicum weinig tot niet gebruikt worden; hier begint onkruid te groeien.

Water

In dit deelgebied ligt een sloot als grens met het deelgebied Terrein rooms katholieke kerk St. Matthias. Deze sloot is in de 20^e eeuw aangelegd. De sloot verkeert in matige staat, en is grotendeels overwoekerd door het bos.

Plantvak voor het voorplein van het Theologicum met diverse inrichtingselementen en beplantingstypen

De parkeerplaats aan tussen de Bisschops- en de Seminarielaan. Rond de parkeervakken gelegd in betonklinkerkeien zijn aan de noordzijde hagen aangelegd met bolesdoorns (boven). Aan de zuidzijde is de parkeerplaats omringd met heestervakken (onder)

Boven: aan beide zijden van de Bisschopslaan liggen stroken bos met gazon
Onder: de toegang van de Bisschopslaan vanaf de Herenweg

Bepantingen

Aan weerszijden van de Bisschopslaan liggen bosstroken. Dit bos is relatief jong met veel opschot en een sterke onderbegroeiing. Veelvoorkomende soorten zijn: beuk, eik, berk, esdoorn met een onderbepanting van vlierbes, taxus, hulst en klimop.

Langs de Bisschopslaan staat een vierrijige bomenlaan van lindes (begin 20^e eeuw). De binnenste rij bomen staat evenwijdig aan elkaar, de buitenste rij verspringt. Tussen de bomen zit ca. 8,5m.

In het gazon voor het Theologicum en rond de parkeerplaatsen staan diverse solitaire bomen. Op de parkeerplaats staan in de haag meerdere bolesdoorns. Voor de rest staan er vooral monumentale uit de 19^e eeuw stammende bomen:

- Tussen de parkeerplaatsen aan de Seminarielaan staan vijf monumentale eiken (restanten van een laan);
- Twee paardenkastanjes op de parkeerplaats tussen de Bisschopslaan en de Seminarielaan;
- Twee platanen ter hoogte van de vleugels van het Theologicum;
- Twee moerascipressen tussen het terras en de fietsenbeugels.

In dit deelgebied zijn twee typen hagen. Rond het terras aan het Theologicum staat een taxushaag van ca. 2m hoog. Tussen de parkeervakken staan hagen van ca. 1m hoog van spaanse aak.

Op twee plekken zijn vaste planten toegepast, in het voorplein van het Theologicum en in de driehoek in de Monseigneur Aengentlaan. Langs de paden naar het voorplein en de randen van de driehoek in de laan zijn heesters aangebracht die worden gesnoeid. De overige vakken zijn beplant met (sier)heesters.

Aan weerszijden van de Bisschopslaan liggen grote vlakken gazon tussen de weg, het wandelpad en de omliggende bosstroken die in de jaren '70 van de 20^e eeuw aangelegd op de plaats van de voormalige sportvelden.

De bepantingen in het deelgebied zijn van recente datum (eind 20^e / begin 21^e eeuw) op enkele monumentale bomen na, en zijn in goede conditie. Wel moet er in het bos langs de Bisschopslaan bosbouwkundige dunning plaats vinden. De plantvakken rond het voorplein van het Theologicum verkeren in matige conditie door achterstallig onderhoud.

Het voetpad tussen de bomenrijen in op de Bisschopslaan

Deelgebiedenkaart; Omgeving gebouwen

Het Seminarie met daaronder diverse aanbouwen, o.a. de kapel (links)

3.3.2 Deelgebied Seminarie en omgeving: Omgeving gebouwen

Algemene typering

Dit deelgebied is een samenspel van diverse tijdslagen, uitbreidingen en omvormingen. Door de functie van de gebouwen als zorgcomplex zijn er met enige regelmaat uitbreidingen en aanpassingen aan de gebouwen en het terrein gedaan. Dit heeft mede gezorgd voor diverse aanbouwen aan de gebouwen en een afwisselende stijl in verharding en beplanting in de buitenruimte. De buitenruimte dateert grotendeels uit de tweede helft van de 20^e en uit de 21^e eeuw. Slechts enkele monumentale bomen dateren uit de 19^e of vroege 20^e eeuw. Desondanks heeft dit deelgebied een groene uitstraling en ligt de nadruk, qua zichtlijnen en beplantingen, op de oudere gedeeltes van de gebouwen.

Bouwwerken

In dit deelgebied staan de volgende bouwwerken:

- Theologicum met kapel, dit gebouw wordt momenteel tijdelijk bewoond en is verbonden met het Philosophicum (bj. 1821, aanbouw in 1843, 1878, 1888, 1897, 1907, 1915, 1927 en 1947);
- Philosophicum met nieuwbouw, in dit gebouw zit de organisatie Marente met een revalidatiecentrum (bj. 1930, aanbouw in 1974-75 en 1996);
- Houten schuur, de voormalige kinderboerderij, met houten hekwerk (20^e eeuw);
- Elektriciteitshuisje (21^e eeuw);
- Twee gemetselde pilaren met een betonnen bol aan de noordoostzijde van het Philosophicum (eind 20^e eeuw);
- Gaashekwerken met metalen dubbele poort tussen het Theologicum en de nieuwbouw aan de noordwestzijde (21^e eeuw);
- Gaashekwerk met metalen dubbele poort aan de noordoostzijde van de nieuwbouw (21^e eeuw);
- Metalen hekwerk met een dubbele poort en twee voetgangerspoortjes langs de Klinkenberg (21^e eeuw);
- Metalen sierhekwerken aan de buitenzijde van de hofjes rondom de nieuwbouw en het Philosophicum (21^e eeuw);
- Fietsenstalling (eind 20^e/ begin 21^e eeuw).

Overige inrichtingselementen:

- Lantaarnpalen met een modern armatuur langs de wandelpaden en bij de terrassen (20^e eeuw);
- Lantaarnpalen met een historiserend armatuur langs de Monseigneur Aengenentlaan, Oude Dam en Park Klinkenberg (20^e eeuw);
- Houten palen langs de stoep in de Monseigneur Aengenentlaan (21^e eeuw);
- Betonpalen rond de keerlus bij de ingang van het Philosophicum en langs de Monseigneur Aengenentlaan richting de Klinkenberg (21^e eeuw);
- Een onderbroken rand van betonbanden (varkensruggen) langs de Monseigneur Aengenentlaan aan de zuidzijde van de ingang van het Philosophicum, en langs Park Klinkenberg aan beide zijden (eind 20^e eeuw);
- Betonbanden bij de parkeerplaats ten zuiden van de ingang van het Philosophicum (21^e eeuw);
- Jeu-de-boulesbaan aan de zuidoostzijde (21^e eeuw);
- Standplaats voor afvalcontainers tussen het Theologicum en de nieuwbouw aan de noordwestzijde en aan de noordzijde van het Philosophicum (eind 20^e eeuw);
- Diverse banken en enkele prullenbakken (eind 20^e/21^e eeuw);
- Jeu-de-boulesbaan ten westen van het Theologicum (21^e eeuw);
- Welkombord van Marente in het centrum van de keerlus (21^e eeuw);
- Vlaggenmast ten zuiden van de ingang van het Philosophicum (21^e eeuw);
- Diverse verkeersborden (20^e/21^e eeuw);
- Brandkranen (eind 20^e eeuw);
- Camera's (21^e eeuw).

Het Philosophicum met de kapel, zijvleugel en de achterzijde van de nieuwbouw met een tuin

Het elektriciteitshuisje

Een van de twee gemetselde pilaren met betonnen bol

Metalen poort tussen het Theologicum en het Philosophicum

Metalen poort aan het pad Klinkenberg

Voetgangspoorten aan het pad Klinkenberg

Metalen sierhekwerk bij de hofjes tussen de vleugels

De fietsenstalling

Standplaats voor afvalcontainers

Wegen en paden

In dit deelgebied komen de volgende verhardingstypen voor:

- Betonplaten:
 - Plein tussen het Theologicum en de nieuwbouw aan de noordwestzijde;
 - Strook tussen het Theologicum en de houten schuur in het deelgebied Terrein Park Klinkenberg;
 - Een strook tussen het Theologicum en de houten schuur.
 - Ten noordoosten van de nieuwbouw.
- Betonklinkerkeien:
 - De Monseigneur Aengentlaan, de Oude Dam, Park Klinkenberg en de parkeerplaats in keperverband;
 - Gebied ten noordwesten van het Theologicum tussen de kapel en een vleugel in keperverband;
 - Gebied ten noorden van de vleugel van het Theologicum in elleboogverband;
 - Plein aan de oostzijde (nabij de jeu-deboulesbaan) in halfsteensverband.
- Betontegel 30x30cm:
 - Stoep en fietsstalling ten oosten van de Monseigneur Aengentlaan;
 - Wandelpaden ten noordwesten van het Theologicum;
 - Terras en pad richting het terras ten oosten van de ingang van het Philosophicum;
 - Ingang van het pad aan de noordzijde van de nieuwbouw;
 - Rondom de bank ten zuiden van de ingang van het Philosophicum.
- Betontegel 45x45cm met gebakken waaltjes in sierverband:
 - De drie terrassen aan de westzijde van de nieuwbouw.
- Betontegel 30x30cm:
 - Rond de moestuin aan de zuidzijde.
- Betonwaaltjes:
 - Wandelpad ten zuiden van het Theologicum in blokverband.
- Gebakken klinkers:
 - De keerlus bij de ingang van het Philosophicum.
- Halfverharding:
 - Het wandelpad rond het Philosophicum en de nieuwbouw;
 - De paden aan de noordwestzijde bij de voormalige kinderboerderij.

Alle verhardingen zijn van recente datum (eind 20^e / 21^e eeuw) en zijn technisch in goede staat. Wel is zichtbaar dat de verhardingsvlakken rond het Theologicum en de voormalige kinderboerderij weinig tot niet gebruikt worden, en een onderhoudsachterstand hebben. De wandelpaden die gebruikt worden hebben voornamelijk groene voegen van het onkruid; op onbewandelde paden en terrassen staat onkruid.

Enkele terrassen aan de noordzijde van het Theologicum. Links staat een voorname Ceder, langs de gebouwen liggen plantenborders

Aan de noordoostzijde van het Theologicum liggen enkele verhardingstypen naast elkaar

De waterpartij aan de noordwestzijde van het Theologicum. Langs de oevers liggen stroken gazon en bosvakken

Boven: in de aanleg aan de westzijde van het Theologicum liggen oude heersterborders met twee monumentale rode beuken
Onder: in het gazon voor het Philosophicum en het Theologicum staan diverse solitaire (monumentale) bomen

Water

Aan de zuidwestzijde van het Theologicum ligt een slingerende waterpartij (1^e helft 19^e eeuw) met een houten beschoeiing. De waterpartij heeft ten tijde van het veldbezoek op 21 september '17 een overmaat aan kroos. De waterpartij is in goede staat.

Bepantingen

Het grootste deel van het bos in dit deelgebied ligt aan de zuidzijde langs Monseigneur Aengenentlaan en Oude Dam. De bossen zijn relatief jong met veel opschot. Voornamelijk het stuk bos aan de Oude Dam (zuidwestkant) heeft weinig onderbegroeiing. In het bos staan vooral beuken, eiken, esdoorns met een onderbegroeiing van taxus en hulst.

Over het gehele terrein heen staan diverse solitaire bomen in gras. Aan de westzijde van het Theologicum vooral beuk, eik, robinia en esdoorn. Bij de ingang van het Philosophicum staan een vrij grote linde, een rode treurbeuk, een esdoorn en tien bolesdoorns rond de keerlus. Langs Park Klinkenberg aan de noordwestzijde staat een groep solitaire bomen in gras van onder andere eiken en populieren. Binnen het omheinde terrein van de voormalige kinderboerderij staat een tulpenboom. Monumentale bomen zijn:

- De paardenkastanje aan de noordzijde van de Monseigneur Aengenentlaan;
- Twee rode beuken aan de zuidwestzijde van het Theologicum (onderdeel van het parkje in landschapsstijl uit de eerste helft 19^e eeuw);
- Een ceder ten westen van het Theologicum;
- Een rode beuk tussen het Theologicum en de nieuwbouw;
- Een plataan naast de voormalige kinderboerderij.

Op diverse punten zijn hagen toegepast:

- Aan de noordzijde langs de Klinkenberg staat een beukenhaag van ca. 1,5m hoog. Aan de kant van de nieuwbouw staat er een laurierhaag van een zelfde formaat tegen de beukenhaag aan;
- Aan de westzijde van de nieuwbouw staat een vrij breed uitgegroeide laurierhaag;
- Langs het gaashek tussen de nieuwbouw en het Theologicum staat een hoge laurierhaag;
- Bij de ingang van het Philosophicum langs de keerlus een ligusterhaag van ca. 1m hoog;
- In de bocht van de Oude Dam en Monseigneur Aengenentlaan aan de zuidzijde staat een berberishaag van ca. 1m hoog.

De sierbeplanting is onder te verdelen in twee groepen: vaste planten met een enkele sierheester en (sier)heesters. Bij de ingang van het Philosophicum, in de keerlus en aan de zuidwestzijde van het Theologicum staan vaste planten met enkele sierheesters. De overige aangegeven perken bestaan voornamelijk uit (sier)heesters.

Rond het Philosophicum en de nieuwbouw liggen vijf afgesloten *hofjes* aan de westzijde. De hofjes zijn ingericht als tuinen met een terras, sierplanten, heesters en in enkele kleine bomen.

Tussen de gebouwen, bestratingen en beplantingsvakken liggen grotere vlakken gazon die zijn aangelegd na de afbraak van de tijdelijke woonvleugel na 2012.

De beplantingen in het deelgebied zijn van recente datum (eind 20^e / begin 21^e eeuw) op enkele monumentale bomen na. De beplantingen zijn redelijk tot in goede conditie. Voornamelijk de solitaire bomen, hagen en de beplantingsvakken rond het Philosophicum en nieuwbouw zijn in goede conditie. De bossen en de perken rond het Theologicum, de kapel en de voormalige kinderboerderij verkeren in matige conditie. Dit komt voornamelijk door achterstallig onderhoud.

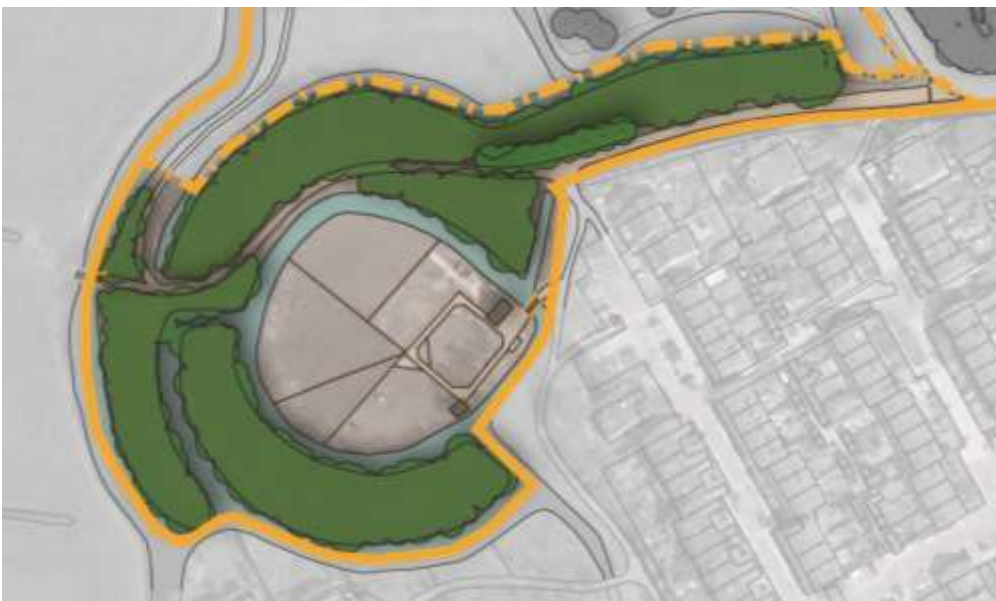
Een monumentale rode beuk staat in de verharding en is aan drie zijden omsloten door gebouwen

De kinderboerderij met diverse opstallen en hekwerken

In ongebruik geraakt metalen hekwerk in de bosstrook

Deelgebiedenkaart; Voormalige kasteellocatie

Toegang van dit deelgebied vanaf de Oude Dam. Aan weerszijden van het pad staat een bomenrij

3.3.3 Deelgebied Seminarie en omgeving: Voormalige kasteellocatie

Algemene typering

Dit deelgebied is toegankelijk via de naastliggende wijk, de Oude Dam en een wandelpad vanuit het slingerbos. Het terrein kenmerkt zich door de oude ronde perceelstructuur van het verdwenen steenhuis waar nu de kinderboerderij ligt.

Bouwwerken

In dit deelgebied staan de volgende bouwwerken:

- De kinderboerderij met diverse opstallen en hekwerken (bj. 1983).
- Een in slechte staat verkerend en in onbruik geraakt oud metalen hekwerk met gemetselde pilaren in de bosstrook aan de zuidwestzijde (19^e eeuw);
- Houten hekwerk aan de zijde van het Seminarie om gemotoriseerd verkeer tegen te houden (21^e eeuw).

Overige inrichtingselementen:

- Metalen poort met een houten brug bij het weiland aan de noordzijde van de Oude Dam (20^e eeuw);
- Houten brug bij de ingang van de kinderboerderij (20^e eeuw);
- Twee betonnen palen bij de ingang van de wijk (20^e eeuw);
- Diverse verkeersborden (20^e eeuw).

Wegen en paden

De wandelpaden in dit deelgebied zijn gelegd in fijn puin. Op het terrein van de kinderboerderij worden diverse verhardingstypen toegepast, voornamelijk betontegel 30x30cm.

De verharding (ca. 20^e/21^e eeuw) verkeert in redelijke staat. Doordat het gebied vrij laag ligt is het wandelpad op enkele punten wat modderig met enkele kuilen.

Zicht op de kinderboerderij vanaf de oostzijde van het wandelpad

Water

In dit deelgebied liggen meerdere sloten: rond het terrein van de kinderboerderij, rond het bosperceel aan de noordzijde en als grens aan de westzijde langs de wijk. Het boezemwater aan de noordzijde wordt de Donau genoemd. Het perceel van de kinderboerderij heeft aan de westzijde houten een beschoeiing, deze is vaak overgroeid met gras en waterplanten. De overige oevers hebben geen beschoeiing.

De beleving van het water is matig, de oevers zijn vaak dichtbegroeid waardoor het water slecht beleefbaar is voor de bezoeker. Deze sloten zijn middeleeuws en behoren nog tot de originele indeling ten tijde van het kasteel Dirks Steenhuis.

Beplantingen

De bosstroken langs de Oude Dam bestaan voornamelijk uit een relatief jong bos met elzen, wilgen, esdoorns en enkele eiken met een onderbegroeiing van meidoorn en vlier. Het perceel aan de noordzijde is een ontoegankelijk nat elzenbos.

Langs de Oude Dam, bij de ingang vanaf de wijk, staan acht wilgenbomen op rij.

Langs de paden liggen ruige grasstroken.

Het terrein van de kinderboerderij heeft enkele solitaire bomen langs de rand met struiken, voor de rest bestaat het perceel uit gras.

De beplantingen (ca. 20^e/21^e eeuw) in dit deelgebied zijn in matige conditie, de bossen zijn sterk verruigd en de oevers zijn dichtbegroeid. De beplanting is in zijn geheel vrij jong door de zeer natte ondergrond.

De natte bospercelen aan de noordzijde tussen de watergangen

Deelgebiedenkaart; Terrein Park Klinkenberg

Het appartementencomplex Park Klinkenberg, links onder de toegang tot de parkeergarage

3.3.4 Deelgebied Seminarie en omgeving: Terrein Park Klinkenberg

Algemene typering

Dit deelgebied bestaat uit twee delen, het Park Klinkenberg met drie appartementencomplexen en het slingerbos aan de noordzijde. Deze delen zijn met elkaar verbonden door middel van een brug. Het gebied is omsloten met water en ligt in een groene omgeving.

Bouwwerken

In dit deelgebied staan de volgende bouwwerken:

- Drie appartementencomplexen met een ondergrondse parkeergarage met daarboven een plein dat afgesloten wordt met gemetselde muren (bj. 2005);
- Bunker aan de noordzijde (bj. WOII);
- Betonnen brug met metalen leuningen als ontsluiting van het appartementencomplex op het plein. Het einde van de brug is afgesloten met een hydraulische paal en een intercom (21^e eeuw);
- Betonnen brug met metalen leuningen als ontsluiting van de parkeergarage en voor voetgangers het plein van het appartementencomplex (21^e eeuw);
- Betonnen brug met metalen leuningen als ontsluiting voor voetgangers van het plein van het appartementencomplex (21^e eeuw);
- Houten brug voor voetgangers tussen het slingerbos en het deelgebied Omgeving gebouwen (20^e eeuw).

Overige inrichtingselementen:

- Hoge lantaarnpalen met een modern armatuur (20^e eeuw);
- Camera's (21^e eeuw);
- Diverse banken (21^e eeuw);
- Enkele prullenbakken (21^e eeuw);
- Banken met tafel op het plein van het appartementencomplex (21^e eeuw).

De bunker in het slingerbos aan de noordzijde

De brug tussen de twee deelgebieden in

De houtenschuur van de vml. kinderboerderij

De Jeu-de-boulesbaan met bankjes in het gras

Brug vanaf Park Klinkenberg richting het slingerbos met een pad van betonplaten. Rond Park Klinkenberg staan diverse solitaire bomen in het gazon, ook op het plein van het appartementencomplex

Het omheinde veldje achter de schuur van de voormalige kinderboerderij

De moestuin achter de nieuwbouw van het Philosophicum

Pleintje met banken, en een verwijderd element, nabij de voormalige kinderboerderij

Wegen en paden

In dit deelgebied komen de volgende verhardingstypen voor:

- Gestort beton:
 - De diverse bruggen en het wandelpad richting de brug van het slingerbos aan de noordzijde.
- Gebakken klinkers:
 - Het plein boven de parkeergarage in keperverband.
- Fijn puin:
 - De paden in het slingerbos.

De verhardingen in dit deelgebied zijn voornamelijk uit de 21ste eeuw, het appartementencomplex is in 2005 aangelegd. De wegen en paden zijn in goede staat.

Water

Het gebied is omsloten met eind 20^e eeuw tot vijvers vergraven kavelsloten. De boezemsloot aan de noordzijde wordt de Donau genoemd en behoort vermoedelijk tot de middeleeuwse ontginningsstructuur. De sloten hebben een houten beschoeiing. De sloten zijn in goede staat.

De vergraven sloot tot waterpartij tussen Park Klinkenberg en het slingerbos

Pad tussen het Seminarie en het slingerbos langs de waterpartij

De Donau aan de noordzijde van het slingerbos met de aangrenzende weilanden

Het wandelpad tussen de voormalige kasteellocatie en het slingerbos

Het slingerbos kenmerkt zich door de relatief jonge beplantingen met een dichte onderbegroeiing

Pas gemaaid kruidenrijkgrasland tussen het slingerbos en de voormalige kasteellocatie

De oevers van het slingerbos zijn begroeid met kruiden versus de strakke oevers van het appartementencomplex

Bepantingen

Het slingerbos is relatief jong en bestaat voornamelijk uit eik en esdoorn met een onderbegroeiing van meidoorn en hulst. Langs de noordwestzijde staan enkele esdoorns op rij in het gras.

Rond het appartementencomplex, op het plein van Park Klinkenberg staan diverse solitaire bomen. Op het plein staan robinia's in een bak. Rondom het complex staan enkele groepen bomen, onder andere robinia, Japanse notenboom, tulpenboom en plataan. Deze bomen staan in gras.

In dit gebied staan op enkele punten (sier)heesters. Langs de bruggen op de pol van het appartementencomplex staan enkele sierheesters. Op het plein hangen aan de lantaarnpalen en aan de metalen balustrade boven de parkeergarage bloembakken.

In het deelgebied ligt voornamelijk gazon met ten noorden naast het slingerbos een ruig grasland.

De bepantingen in dit deelgebied zijn relatief jong. De bomen rond het appartementencomplex zijn 21^e eeuws en het slingerbos is grotendeels in de 20^e eeuw herplant. De bepantingen zijn in goede conditie. Wel moet er in het slingerbos bosbouwkundige dunning plaats vinden.

Het slingerbos met links de brug richting het appartementencomplex

De vereringsplek voor Maria

De houten schuur nabij de pastorie

De kerk met aangebouwde pastorie

Deelgebiedenkaart; Terrein rooms katholieke kerk St. Matthias

3.3.5 Deelgebied R.K. Kerk St. Matthias

Algemene typering

Het terrein vormt qua inrichting een eenheid en is alleen via de Herenweg toegankelijk. De voormalige basisschool is de enige onderbreking in de aanleg doordat deze een deel het terrein in steekt ter hoogte van de moestuin. Het terrein is op te delen in drie gebieden. Het terrein aan de zuidoostzijde van de kerk en de pastorie als aangekleed gezicht met een grote functionele component met twee opritten, parkeerplaatsen en fietsbeugels. In het midden ligt de kerktuin met statige bomen en grote rododendronstruiken, slingerende fraai ingesleten paden en een vereringsplek voor Maria. Aan de noordwestzijde ligt de begraafplaats.

Dit gebied kenmerkt zich door enkele hoogteverschillen, deze zijn gemeten met de Algemene Hoogtekaart Nederland (ahn.nl). De kerktuin ligt ongeveer op 0m NAP. Het terrein van de kerk en de pastorie aan de zuidoostzijde sluit aan op de Herenweg en ligt ongeveer op 0.8m NAP. Dit hoogte verschil tussen het voorterrein en de kerktuin wordt opgevangen in de beide toegangspaden. De begraafplaats ligt een flink stuk hoger dan de directe omgeving. Het pad langs de begraafplaats ligt ongeveer op 0m NAP. De begraafplaats zelf ligt aan de noordwestzijde op 1.7m NAP en aan de zuidoostzijde op 2m NAP.

Bouwwerken

In dit deelgebied staan de volgende bouwwerken:

- Kerk met pastorie (bj. 1859);
- Vereringsplek Maria met altaar en beeld (ca. 20^e eeuw);
- Kerktuin met diverse elementen (vanaf de 19^e eeuw);
- Schuur (20^e eeuw);
- Opslag nabij de begraafplaats (21^e eeuw);
- Beeld van een kruis op een sokkel bij de ingang van de begraafplaats (eind 20^e / 21^e eeuw);
- Metalen sierhekwerk met gemetselde pilaren (in oorsprong ca. eind 17^e / begin 18^e eeuw, hier geplaatst in ca. 1845);
- Gemetseld hekwerk met pilaren bij de twee ingangen aan de zuidoostzijde (midden 20^e eeuw);
- Hekwerk van gemetselde pilaren met een metalen balk langs het voetpad aan de zuidzijde van de kerk (midden 20^e eeuw);
- Metalen dubbele poort tussen het terrein van de kerk en kerktuin (21^e eeuw).

Overige inrichtingselementen:

- Lantaarnpalen met een modern armatuur langs de opritten (20^e eeuw);
- Een onderbroken rand van betonbanden (varkensruggen) langs de oprit van de kerk en de pastorie waar gazon grenst aan de weg (20^e eeuw);
- Fietsenbeugels ten westen van de kerk en bij de begraafplaats (21^e eeuw);
- Diverse banken (20^e eeuw);
- Informatiebord (21^e eeuw);
- Vlaggenmast (20^e eeuw);
- Diverse verkeersborden (20^e / 21^e eeuw);
- Diverse elementen in de moestuin (21^e eeuw).

De opslag bij de begraafplaats

Een stenen sokkel met kruis

De begraafplaats met diverse rijen graven, in het middenpad staat een stenen kruis met een afbeelding van Jesus

Het historisch smeedijzeren hek aan de noordzijde van de begraafplaats

Het voorterrein van de kerk en pastorie ligt in grind. Een wandelpad richting de ingang van de kerk is gelegd in gebakken klinkers

Het pleintje rond de ingang van de kerk is gelegd in grind. Voor fietsers zijn er fietsbeugels aangebracht. Ook is de ingang van de kerketuin zichtbaar die afgesloten kan worden met een metalen poort

Wegen en paden

In dit deelgebied komen de volgende verhardingstypen voor:

- Betonklinkerkeien:
 - Het voetpad van de Herenweg richting de ingang van de kerk in halfsteensverband.
- Gebakken klinkers:
 - Het plein rond de ingang van de kerk in keperverband;
 - Het wandelpad bij de begraafplaats tussen de sierpoort aan de Monseigneur Aengentlaan en de hoofdas van de begraafplaats in keperverband.
- Grind:
 - Het voorterrein van de kerk en de pastorie;
 - De noordwestzijde van de kerketuin tussen de ingang vanaf de kerk en het plein achter de pastorie;
 - De zijpaden langs de graven op de begraafplaats.
- Natuurlijke ondergrond:
 - In de kerketuin de slingerpaden.

De verhardingen in dit deelgebied zijn in goede staat en stammen uit de 20^e eeuw. De onverharde slingerpaden in de kerketuin dateren uit de aanlegperiode in de 19^e eeuw

Water

Rond de begraafplaats ligt een sloot met een houten beschoeiing. De sloot dateert deels uit 1829 en deels uit de latere uitbreidingen in 1910 en 1950. Deze sloot is in goede staat.

Rond de ingang van de kerk is een pleintje gemaakt van gebakken klinkers

Rond de begraafplaats ligt een sloot, de oevers zijn deels begroeid met varens

De plantvakken aan de zuidzijde van de pastorie met diverse coniferen, naaldbomen en enkele loofbomen

De moestuin nabij de voormalige basisschool

Het plein achter de pastorie met enkele solitaire bomen in een halfroond van gazon

Een bankje geplaatst in de kerktuin. Op deze foto zijn de fraai ingesleten wandelpaden zichtbaar. Op enkele plekken zijn de paden volledig begroeid met mos

Beplantingen

Dit deelgebied kent drie typen bos. De strook aan de buitenzijden bij het voorterrein van de kerk en de stroken bos ter hoogte van de begraafplaats. Deze stroken bos bestaan uit beuken, eiken en enkele naaldbomen met opschot en een onderbegroeiing van taxus, hulst en klimop. Bij het sierhek bij de begraafplaats staan twee monumentale eiken aan weerszijden van de poort. Het bos in het kerketuin bestaat uit beuken en eiken met een sterke ondergroei van rododendrons. Aan de noordzijde van de pastorie en het ronde vak aan de achterzijde van deze woning, zijn voornamelijk coniferen en naaldbomen aangeplant.

Op het voorterrein en bij de begraafplaats staan diverse solitaire bomen. Rond de kerk staan enkele kleine bomen en in het gazon aan de zuidzijde van het voorterrein een eik. Bij de begraafplaats staan op de pol twee esdoorns, een robinia, een conifeer bij de ingang en een taxus aan het einde van de hoofdas van de begraafplaats. Voor de rest staan er vooral monumentale bomen:

- Een eik in het gazon aan de noordzijde van het voorterrein;
- Een beuk in het halfrond tussen de twee opritten op het voorterrein;
- Vijf beuken aan de zuidwestzijde van de begraafplaats;
- Vier eiken, twee aan beide zijden, van de poort aan de Monseigneur Aengenentlaan.

Rond de kerk, de pastorie en de begraafplaats zijn enkele vakken met heesters. Het vak aan de noordzijde van de pastorie, en aan de westzijde van de kerk bestaan voornamelijk uit coniferen (met enkele naaldbomen). Rond de kerk ligt een vak van hulst, krentenboompje, taxus en rododendron. In het halfrond staan twee rododendrons met enkele conifeerbollen. Op de pol van de begraafplaats liggen langs de hoofdas stroken ingeplant met dwergmispel met daarin bol van coniferen op stam. Bij de ingang is een vak met eenjarige planten en langs het water staat een krentenboompje.

In dit deelgebied komen op twee plekken hagen voor, bij de ingang van de kerketuin bij de kerk en op de begraafplaats. Tussen de kerk en de kerketuin staat een ligusterhaag van ca. 1m hoog. Op de begraafplaats staan rijen buxushagen tussen de graven en als afsluitende haag aan de zuidwestzijde. De hagen zijn ca. 1.5m hoog.

Naast de voormalige basisschool ligt een moestuin die nog in gebruik is.

Rond het voorterrein, aan de achterzijde van de pastorie en rond de begraafplaats ligt gazon. Aan de zuidwestzijde van de begraafplaats ligt ruig gras.

De parkaanleg in dit deelgebied is in de 20^e eeuw aangelegd ten tijde van de aanleg van de begraafplaats en de bouw van de kerk en de pastorie. De beplantingen in dit deelgebied verkeren in goede conditie. Wel moet er in de bosstroken bij het voorterrein en rond de begraafplaats bosbouwkundige dunning plaatsvinden.

De kerketuin met statige beuken en eiken met een sterke onderbegroeiing van rododendrons

Deelgebiedenkaart; Terrein Schoonoord

Het bloemenveld met op de achtergrond de bijbehorende gebouwen, deze vallen buiten het studiegebied

3.3.6. Deelgebied Schoonoord

Algemene typering

Dit perceel kent deels een jonge opgaande beplanting en is deels in gebruik als bloemen-/bollenland. Het terrein is ontsloten via pad Klinkenberg en is niet verbonden met het complex van het seminarie. Dit terrein is niet toegankelijk voor bezoekers.

Bouwwerken

Aan de noordoostzijde staat een houten hekwerk met een dubbele poort (21^e eeuw). Op dit hek staat vermeld dat het perceel in eigendom is van Landgoed Oostergeest is en niet toegankelijk is. Op de kopse kanten van het bloemenveld staan enkele houten palen.

Wegen en paden

Rond het bloemenveld ligt een open strook grond die wordt gebruikt als route voor voertuigen. Dit pad is in redelijke staat.

Water

Het perceel wordt omsloten door een ondiepe sloot. Deze sloot is grotendeels dichtgegroeid met waterplanten. De sloot is in matige staat.

Beplantingen

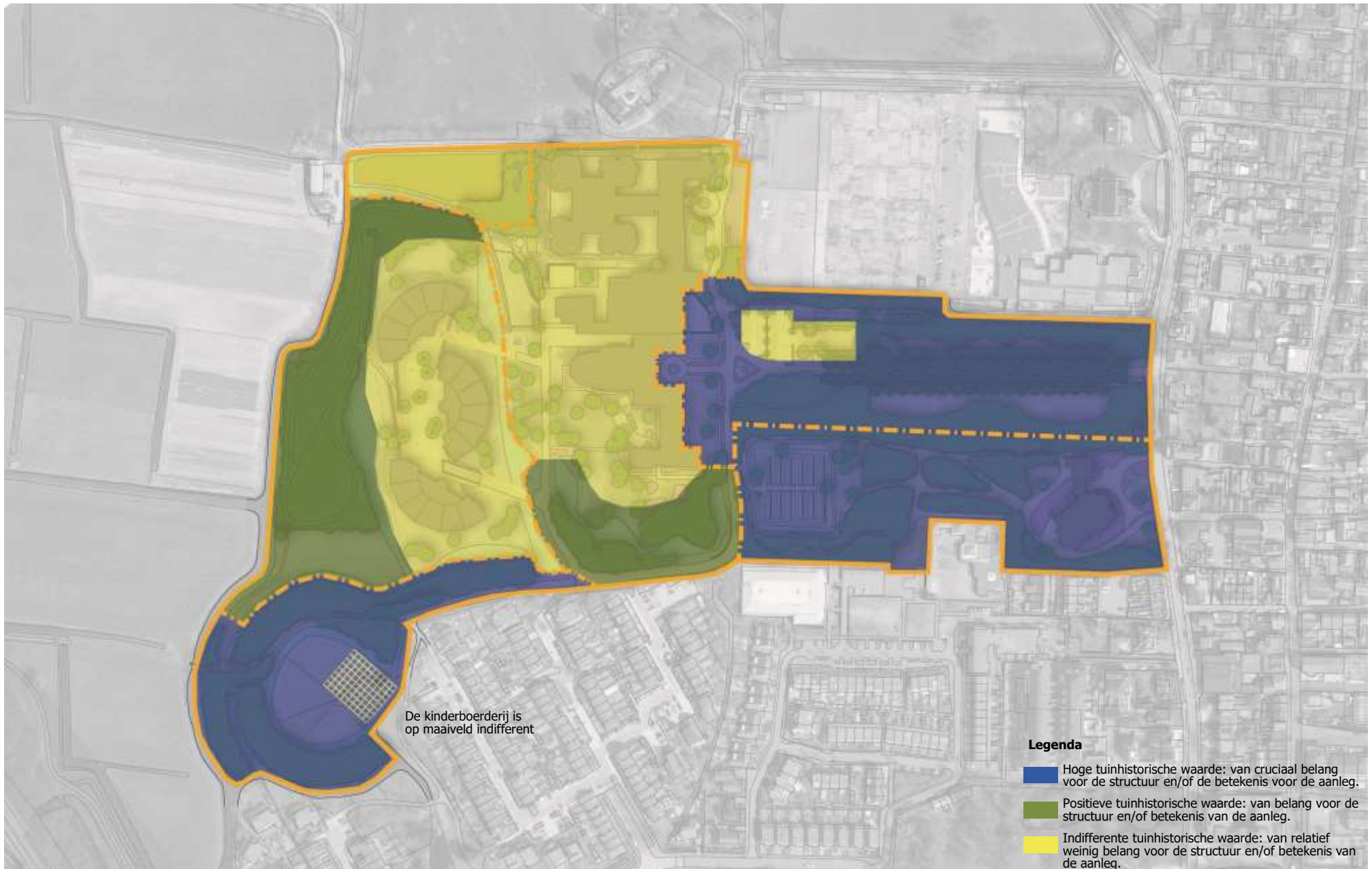
Aan de zuidzijde van het perceel staan diverse jonge bomen als solitair of in groepen met een onderbegroeiing van heesters (21^e eeuw). Tussen deze strook en het bloemenveld staat een meidoornhaag van ca. 1m hoog. De beplantingen zijn in goede conditie.

Het toegangshek langs het pad Klinkenberg

Het bloemenveld aan de zuidzijde met omringende hagen

Representatie van de in de tekst beschreven tuinhistorisch waarden weergegeven op de actuele situatie.

3.4 Waardestelling

3.4.1 Seminarie en omgeving

Dit deelgebied wordt per subdeelgebied gewaardeerd. Wat betreft het gehele studiegebied is er wel sprake van een samenhangend geheel. Een rondwandeling was mogelijk vanaf de Herenweg over de Bisschopslaan, langs de Donau naar de voormalige kasteellocatie en terug via de Oude Dam en door de parkaanleg in landschapsstijl (aanleg 1837). Een aandachtspunt is dan ook om het studiegebied als één geheel te beschouwen.

Daarnaast is het van belang dat hoewel het studiegebied religieus terrein is, erg geen sprake is van religieus gebruik van het terrein met elementen als bijvoorbeeld een Mariagrot of Calvarieberg.

In de 20e eeuw ligt de nadruk qua gebruik op sport en spel, zowel achter het seminariecomplex als langs de Bisschopslaan.

1a. Bisschops- en Seminarielaan

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
De Doelesteeg (later Bisschopslaan) was oorspronkelijk de weg die de Herenweg met het mannenklooster Mariënhave en de Buerweg verbond en zal in de middeleeuwen zijn aangelegd. Vanaf de Herenweg vormt de Bisschopslaan van oudsher een imposante toegang tot het seminariecomplex. De Bisschopslaan en Seminarielaan vallen binnen het beschermd dorpsgezicht Warmond.
- Het idee achter het ontwerp;
De Bisschopslaan/Doelesteeg kent in ieder geval al sinds 1750 een monumentale laanbeplanting. Tegelijk met de bouw van het Theologicum in 1821 wordt de Doelesteeg verlegd, zodat die precies in de as van het nieuwe gebouw komt te liggen. De verlegde laan en de Seminarielaan worden opnieuw ingeplant. De Doelesteeg wordt afgesloten voor algemeen publiek en daarmee als pronkentree onderdeel van de seminarieaanleg. Bij de herbestemming van het seminarie in de jaren '70 van de 20^e eeuw wordt de voorpleingracht gedempt en vervangen door de huidige inrichting. De sierbeplanting direct ten zuidoosten van de entree die de sportvelden in het laanbeeld vanuit het seminarie bezien uit het oog moest houden maakte in deze periode plaats voor de huidige parkeerplaats.
- De vorm, onderliggende structuren;
De Doelesteeg was oorspronkelijk de weg die de Herenweg met het mannenklooster Mariënhave en de Buerweg verbond en zal in de middeleeuwen zijn aangelegd. De laan wordt in 1821 verlegd.

- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
Het aanzien van het voorterrein van Mariënhave wordt bepaald door de symmetrische voorgevel van het hoofgebouw en de indrukwekkende Bisschopslaan met imposante inrijhek en vier-rijige laanbeplanting. De Bisschopslaan is in 1821 in samenhang met de bouw van het Theologicum verlegd, zodat hij in de as van het nieuwe gebouw kwam te liggen. De laan won aan importantie door de plaatsing van het monumentale toegangshek in 1909.
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
Voor 1750 is langs de Bisschopslaan een vierrijige laanbeplanting, met aan weerszijden laansloten, aangelegd. De laan is verlegd en herplant. Rond 1938 verliest de Seminarielaan haar laanbeplanting en wordt vervangen door een enkele laanbeplanting (de huidige Amerikaanse eiken) langs de westzijde. De gazons langs de lanen zijn aangelegd in de jaren '70 ter vervangen van de sportvelden van het seminarie.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
In 1909 wordt het smeedijzeren hekwerk aan de Bisschopslaan (zijde Herenweg) geplaatst, waarmee de laan aan importantie won.
In de actuele situatie wordt het imposante ensemble van de Bisschopslaan en het hoofgebouw verstoord door de terreininrichting met de parkeerplaats.
- Andere historische aspecten.
Het deelgebied neemt een bijzondere plaats in binnen de katholieke geschiedenis van Warmond. Na de Reformatie werd in 1581 het katholicisme verboden. Pas vanaf 1796 kon de Katholieke Warmondse parochie weer in het eigen dorp kerken. Het oprichten van het seminarie is een uiting van het hernieuwd katholiek elan, uitgevoerd in neoclassicistische stijl. De Bisschopslaan moest hierbij vooral imponeren.

De tuinhistorische waarde van Bisschopslaan en de Seminarielaan is in de actuele situatie **hoog**, met uitzondering van de strook met parkeerplaats, die een **indifferente** tuinhistorische waarde heeft.

De ingangen van het Theologicum aan de zuidzijde en de ingang van het Philosophicum

1b. Omgeving gebouwen

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
Dit subdeelgebied valt binnen het beschermd dorpsgezicht Warmond. Dominant aanwezig is het door de jaren heen vaak uitgebreide en gewijzigde seminariecomplex, dat momenteel gedeeltelijk een zorgfunctie heeft.
- Het idee achter het ontwerp;
De omgeving van de gebouwen is verschillend ingericht. Het perceel aan de westzijde van het seminariecomplex is aangekocht in 1837 en kreeg een aanleg in landschapsstijl. Tegelijk met de aankoop en aanleg werd de Oude Dam verlegd. Deze parkaanleg is na 2005 gedeeltelijk beschadigd, met de bouw van een tijdelijke woonvleugel. Hierbij is de parkaanleg ter plaatse geheel verdwenen. Na de sloop zijn opnieuw paden aangelegd, maar is er ter plaatse geen sprake meer van een aanleg in landschapsstijl.
Het terrein direct achter de gebouwen had van oudsher een nutsfunctie, het was in gebruik als moestuin. Ter plaatse van het Philosophicum lag voor de bouw hiervan de Professorentuin; over de inrichting is niets bekend. Het Philosophicum werd in 1930 gerealiseerd en kreeg zowel op de binnenplaats als voor de entree een geometrische aanleg. De aanleg aan de voorzijde krijgt zijn huidige uiterlijk als in de jaren '70 het tracé van de mgr. Aengentlaan / Buerweg wordt aangepast.
- De vorm, onderliggende structuren;
Binnen het subdeelgebied is weinig te zeggen over de onderliggende structuren, wegens de vele aan- en verbouwingen van het seminariecomplex. De Mgr. Aengentlaan / Buerweg is in oorsprong een middeleeuwse weg die ter hoogte van het seminariecomplex met de aanleg van de voorpleingracht werd gewijzigd en met de demping van de grachten in de jaren '70 opnieuw is aangelegd. Om de snelheid van gemotoriseerd verkeer te minderen is hij later tot zijn huidige vormgeving aangepast.
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
Aan de voorzijde van het Theologicum is de samenhang richting deelgebied Bisschopslaan groot.
Aan de oostzijde van het gebouwencomplex is geen sprake van samenhang omdat de nieuwbouw direct grenst aan pad Klinkenberg en de naastliggende begraafplaats. Aan de achter- en westzijde van het Theologicum is er sprake van samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen, maar in veel mindere mate dan aan de voorkant, omdat de achterzijde van oudsher gebruikt werd als nutstuin. De samenhang die er aan de achterzijde was (aan de westzijde en binnen de 'u' van het gebouw) is aangetast door aangebouwde (en verdwenen) bouwwerken. Wel zijn aan de achterzijde doelbewust plantvakken langs gebouwen aangebracht en bomen geplaatst.

- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
De beplanting in dit deelgebied is veelal van vrij recente datum. De aanleg in landschapsstijl is als groene parkruimte bewaard gebleven maar zwaar beschadigd door de bouw van de tijdelijke woonvleugel en inrichting met terrasjes en paden. De vijver dateert uit de originele aanleg.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
Dominant bouwkundig element in dit deelgebied is het seminariecomplex, dat beschermd is als rijksmonument. Volgens de redengevende omschrijving ontleent het "zijn monumentale waarde uitsluitend aan de oudste delen van het Theologicum". Het complex kent een lange geschiedenis van verbouwingen en uitbreidingen.
- Andere historische aspecten.
Het deelgebied neemt een bijzondere plaats in binnen de katholieke geschiedenis van Warmond. Na de Reformatie werd in 1581 het katholicisme verboden. Pas vanaf 1796 kon de Katholieke Warmondse parochie weer in het eigen dorp kerken. Het oprichten van het seminarie is een uiting van het hernieuwd katholiek elan, uitgevoerd in neoclassicistische stijl. Opvallend binnen de aanleg is de combinatie van sier- en nutstuinen.

De tuinhistorische waarde van deelgebied Omgeving Seminarie is **indifferent**, met uitzondering van de restanten van de aanleg in landschapsstijl (beplanting en vijver) die **positief** zijn.

De ronde weide van de voormalige kasteellocatie, nu in gebruik als kinderboerderij

1c. Voormalige kasteellocatie

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
Al in de dertiende eeuw was op dit terrein een middeleeuwse burcht gevestigd, die in perceelsstructuur nog geheel herkenbaar aanwezig is. Destijds lag dit kasteel, Dirks Steenhuis, in het open landschap. In de tweede helft van de 20^e eeuw is ten zuidoosten van het deelgebied de woonwijk Kloosterwei verzezen. Aan de noordwestzijde ligt een open weidelandschap met daarachter de spoorlijn. Het deelgebied valt binnen het beschermd dorpsgezicht van Warmond.
- Het idee achter het ontwerp;
Het deelgebied heeft zijn vorm te danken aan de verdedigende functie van het kasteel dat hier oorspronkelijk stond: een ronde, omgrachte waterburcht.
- De vorm, onderliggende structuren;
De middeleeuwse structuur van een ronde waterburcht is intact en zeer herkenbaar aanwezig.
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
De huidige bebouwing heeft geen relatie met het terrein anders dan dat het op het kasteleiland staat.
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
Het gebied is grotendeels ingericht met gazon en kent verder een utilitaire inrichting afgestemd op gebruik als kinderboerderij. Langs de Oude Dam staan bomen. Vrijwel alle beplanting is relatief jong, vanwege de natte ondergrond. Op maaiveldniveau kent het deelgebied geen bijzondere afwerking of beplanting.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
In dit deelgebied staat een in 1983 opgerichte kinderboerderij. De bijbehorende bouwwerken zijn niet van cultuurhistorische waarde.
- Andere historische aspecten.
Het deelgebied behoort tot een van de eerste terreinen die werden aangekocht door het seminarie. Meteen na aankoop werd een parkaanleg met wandeling naar het deelgebied aangelegd. Het gebied is daarmee onderdeel van de rondwandeling die mogelijk was beginnend bij de Bisschopsaan langs de Donau en het seminariecomplex naar de voormalige kasteellocatie. De Oude Dam is van oudsher een wandelpad en onderdeel van deze rondwandeling.
NB het terrein is beschermd als rijksmonument als zijnde "Terrein waarin de overblijfselen van het kasteel van Dirc van Teylingen."

De tuinhistorische waarde van deelgebied Voormalige Kasteellocatie is op structuurniveau **hoog** en op maaiveldniveau voor de inrichting als kinderboerderij **indifferent**.

Park Klinkenberg met de tot vijver vergraven sloot

1d. Terrein Park Klinkenberg

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
Dit subdeelgebied is omstreeks 1930 de laatste toevoeging aan het grondeigendom van het seminarie. Tot die tijd was het in gebruik als bouwland en weiland. Het terrein valt binnen het beschermd dorpsgezicht Warmond en grenst aan de noordwestzijde aan een open weidegebied.
- Het idee achter het ontwerp;
Het terrein kreeg in de jaren '30 van de vorige eeuw een inrichting met sportvoorzieningen met daarachter een door wandelpaden doorsneden bospark. In 1974-'75 maakt het sportveld plaats voor een u-vormige nieuwbouw, kloosterbejaardenoord 'Mariëuweide'. Dit wordt in 2005 gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouwproject Park Klinkenberg. De directe omgeving wordt opnieuw ingericht naar ontwerp van landschapsarchitect M. van Gessel. De watergang tussen het seminariecomplex en de nieuwbouw in wordt daarbij vergraven.
- De vorm, onderliggende structuren;
De structuur, bestaand uit twee watergangen/sloten is veel ouder, maar vergraven in 2005.
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
De directe omgeving van de appartementencomplexen is in samenhang met de gebouwen ingericht. Zowel inrichting als gebouwen zijn van zeer recente datum (2005). Het bossparkje tussen het boezemwater de Donau en het appartementencomplex is ouder, en vormt een onderdeel van de rondwandeling zoals die na aanleg van het sportterrein tot stand kwam.
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
De beplanting direct om de appartementencomplexen is recent en bestaat uit gazon en enkele solitaire bomen. Het bossparkje tussen de Donau en het appartementencomplex dateert van omstreeks 1930. Qua structuur is dit nog geheel intact aanwezig, de beplanting is vermoedelijk in de jaren '50 vernieuwd.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
Dominant aanwezig zijn de vanaf 2005 gebouwde appartementencomplexen (drie woontorens). Deze zijn ontsloten door middel van betonnen bruggen die ook van recente datum zijn. Vermeldenswaardig is de bunker aan de noordzijde van het deelgebied, die gebouwd is tijdens WOII.
- Andere historische aspecten.
Het bosspark aan de noordzijde was onderdeel van de rondwandeling die mogelijk was over het hele studiegebied. Het bospark vormt een markante scheiding met het open weidelandschap.

De tuinhistorische waarde van deelgebied Park Klinkenberg is in de actuele situatie **indifferent** met uitzondering van het bosparkje waarvan de tuinhistorische waarde **positief** is.

De kerketuin van de rooms katholieke kerk St. Matthias

3.4.2 Deelgebied R.K. kerk St. Matthias

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
De katholieke kerk met kerketuin en begraafplaats neemt een beeldbepalende positie in aan een belangrijke doorgaande weg: de Warmondse Herenweg. Het deelgebied valt binnen het beschermd dorpsgezicht Warmond en is beschermd als gemeentelijk monument.
- Het idee achter het ontwerp;
Toen in 1853 de bisschoppelijke hiërarchie in ere werd hersteld, kwam er een ware bouwhausse van in neogotische stijl uitgevoerde katholieke kerken op gang. De door Th. Molkenboer ontworpen St. Matthiaskerk is hier een typisch voorbeeld van. De locatiekeuze is logisch: de begraafplaats lag er al. De begraafplaats wordt in 1910 uitgebreid naar ontwerp van tuinarchitect L. van der Laan. Het hekwerk werd bij deze campagne niet verplaatst, zodat het in de actuele situatie niet in de as van de begraafplaats ligt. In 1950 werd de begraafplaats wegens de aankoop van een deel ervan door het seminarie nogmaals uitgebreid.
- De vorm, onderliggende structuren;
De vorm van het deelgebied is in samenhang met de bouw van de kerk halverwege de 19^e eeuw tot stand gekomen. De smalle rechte strook grond evenwijdig aan de Bisschopslaan was niet breed genoeg voor de bouw van een nieuwe kerk, zodat er werd besloten tot aankoop van het aanpalende kavel.
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
Het perceel bos met begraafplaats is in samenhang met de bouw van de kerk en pastorie omgevormd tot een kerketuin met wandeling. Er is sprake van ensemblewerking; het hele deelgebied vormt een samenhangend geheel.
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
De kerketuin heeft zijn authentieke uitstraling behouden en ademt een 19^e-eeuwse sfeer. Dit komt doordat het qua structuur en beplanting vrijwel intact is. De onverharde paden zijn origineel. De beplanting is te karakteriseren als een eenvoudig parkbos bestaand uit eiken, beuken en rododendrons, conform de originele situatie.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
Het kerkgebouw is een typisch exponent van de katholieke bouwhausse die op gang kwam in de tweede helft van de 19^e eeuw. Kerk en pastorie vormen samen een rooms katholiek parochiecomplex. Ze zijn van belang als uitdrukking van de rooms katholieke geloofsgemeenschap in Warmond. Bijzonder is het eind 17^e-eeuwse sierhekwerk, dat eerder op het seminarieterrein en op de Haarlemse buitenplaats Sparen Hout stond.
- Andere historische aspecten.
Het deelgebied neemt binnen de katholieke geschiedenis van Warmond een bijzondere plaats in. Na de Reformatie werd in 1581 het katholicisme verboden. Pas vanaf 1796 kon de Katholieke Warmondse parochie weer in het eigen dorp kerken, in een leegstaand kerkgebouw aan de Herenweg. In 1857 wordt – tijdens de hierboven genoemde katholieke bouwhausse - in het deelgebied de huidige St. Matthiaskerk met parochie gebouwd en het parkbos aangelegd.

De tuinhistorische waarde van deelgebied terrein R.K. kerk St. Matthias is in de actuele situatie **hoog**.

Het bloemenveld langs het pad Klinkenberg

3.4.3 Deelgebied Schoonoord

- De stedenbouwkundige of landschappelijke situering;
Het terrein van de voormalige buitenplaats Schoonoord ligt ingeklemd tussen de buitenplaats Oostergeest en Park Klinkenberg. Het valt binnen het beschermd dorpsgezicht Warmond. Het valt buiten de begrenzing van de landgoedbiotoop.
- Het idee achter het ontwerp;
Niet van toepassing.
- De vorm, onderliggende structuren;
De buitenplaats Schoonoord is voor of in 1753 gesloopt. In de eeuwen daarna wordt het perceel in stappen afgekaveld tot zijn huidige afmetingen. Dat het perceel in vroeger eeuwen de locatie is geweest van een buitenplaats is in de actuele situatie niet herkenbaar of beleefbaar.
- De samenhang tussen aanleg en gebouwde elementen;
Niet van toepassing.
- De gebruikte materialen en beplanting en de afwerking;
Het terrein is in de actuele situatie beplant als bloemenveld.
- De bouwkundige elementen (gebouwen, bruggen, tuinsieraden etc.);
Niet van toepassing.
- Andere historische aspecten.
Niet van toepassing.

De tuinhistorische waarde van deelgebied terrein Schoonoord is in de actuele situatie **indifferent**.

4. LITERATUUR EN NOTEN

Literatuur

Fannee, M. *tlant te Waremunde – Een studie over Warmond in de middeleeuwen (1100-1400)*, (Warmond 2014)

Gemeente Teylingen, 'Onder de grond 2015, Beleid voor archeologie in Teylingen' (2015)

Hensen, A.H.L., 'Eeuwfeest van het Seminarie te Warmond', *Katholieke Illustratie* jrg. 33, nr. 6 (1899/1900)

Leemans, W.F., 'Twee oude hofsteden te Warmond. "Oostergeest" en het voormalige "Schoonoord"' in *Vereniging Oud Leiden. Jaarboek 1939*

Prinsen, G. e.a., *Mariënhaven, Mariëngaerde, Mariënweide* (Warmond 1978)

Schrage e.a., *Matthias te Kijk* (Warmond 1997)

Stichting In Arcadië, 'Kloppend hart Warmond' (Amersfoort 2014)

Stichting PHB, 'Beheerplan Oostergeest 2009-2015' (Amersfoort 2009)

Noten

1. Fannee, M. *tlant te Waremunde – Een studie over Warmond in de middeleeuwen (1100-1400)*, (Warmond 2014), p. 83-86
2. Historisch genootschap Warmelda, www.warmelda.nl
3. Noord-Hollands Archief 437:203
4. Hensen, A.H.L., 'Eeuwfeest van het Seminarie te Warmond', *Katholieke Illustratie* jrg. 33, nr. 6 (1899/1900), p. 123
5. Noord-Hollands Archief 437:235
6. Noord-Hollands Archief 437:209
7. Noord-Hollands Archief 437:121
8. Verkoopakte in het Noord-Hollands Archief, 437:234
9. Noord-Hollands Archief 437:205
10. Noord-Hollands Archief 306:2085
11. Noord-Hollands Archief 437:229
12. Noord-Hollands Archief 437:209
13. Noord-Hollands Archief 437:210
14. Noord-Hollands Archief 306:2085
15. Noord-Hollands Archief 437
16. Noord-Hollands Archief 306:2085
17. Noord-Hollands Archief 437:8
18. Stichting PHB, Beheerplan Oostergeest 2009-2015. Noot aldaar: R.A.L. map opruiming verdedigingswerken (0735). Brief Minister van oorlog, 10 juli 1945
19. Ibid. Brief Commissaris van de Koningin, Zuid-Holland, 8 februari 1946
20. Noord-Hollands Archief 437:337
21. *Mariënhaven, Mariëngaerde, Mariënweide* (1978), p. 9-11
22. Noord-Hollands Archief 437:8
23. Leidsch Dagblad, 4 sept 1998
24. Idem, en Leidsch Dagblad, 26 maart 2004
25. Leidsch Dagblad 14 januari 2005
26. Schrage e.a., *Matthias te Kijk*, (1997), 11-12
27. Ibidem, 21-23.
28. Ibidem, 35.
29. Ibidem, 43.
30. Ibidem, 173.
31. Ibidem, 174.
32. Ibidem, 176.
33. Ibidem, 78.
34. Ibidem, 78.
35. Zie Het Nieuwe Instituut (Rotterdam), *inventaris archief J. van der Laan en L.J.A. van der Laan*. Onder ander r.k. gesticht Sint Liduina (1928-1930), zie LAAX.1104984663 en r.k. meisjesschool voor L.O. zie LAAXr278.2.
36. *Matthias te Kijk*, 177.
37. Ibidem, 178.
38. Ibidem, 178.
39. Ibidem, 88.
40. W.F. Leemans, 'Twee oude hofsteden te Warmond. "Oostergeest" en het voormalige "Schoonoord"' in *Vereniging Oud Leiden. Jaarboek 1939*, 85-100, aldaar 88.
41. Ibidem.
42. Ibidem, 90.
43. Ibidem, 90.
44. Ibidem, 90.
45. RANH, toegang 437 inv.nr. 202.
46. *Staatscourant* nr. 25 (1997), 10 meldt dat vergunning verleend is en de bouw gestart is in 1996 voor de uitbreiding met 150 bedden en 15 dagbehandelingsplaatsen.
47. Vriendelijke mededeling van de heer J. Leemans van Oostergeest.
48. Gemeente Teylingen, 'Onder de grond 2015, Beleid voor archeologie in Teylingen' (2015)